

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних відносин і права
Кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації

ДИПЛОМНА РОБОТА
Магістр

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність 014.02 Середня освіта (Мова та література (англійська))

на тему: **Формування англомовної лексичної компетентності
учнів 5-х класів засобами арт-технологій**

ДРСОА.017137.01.16

Виконала: студентка 2-го курсу _____ Ю. І. Ковальська
група СОАм-21-1

Керівник _____ О. В. Садовець
канд. пед. наук, доц.

До захисту допускаю:
Зав. кафедри іншомовної освіти і
міжкультурної комунікації
д-р пед. наук, проф.
_____ 2022 р. _____ Н. М. Бідюк

АНОТАЦІЯ

Ковальська Ю. І. Формування англомовної лексичної компетентності учнів 5-х класів засобами арт-технологій. – Дипломна робота магістра.

Дипломна робота магістра на здобуття кваліфікації магістра за спеціальністю 014.02 Середня освіта (Мова та література (англійська)). – Хмельницький національний університет, факультет міжнародних відносин і права, кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації, наук. кер.: канд. пед. наук, доц. Садовець О. В. – Хмельницький, 2022.

Загальний обсяг роботи становить 107 сторінок, із них – 84 сторінок основного тексту. Робота містить 3 додатки та 76 джерел посилань.

Ключові слова: англомовна лексична компетентність, активний та пасивний лексичний мінімум, лексичні навички, учні 5-х класів, арт-технології, арт-терапія, творча особистість, система авторських вправ.

Дипломна робота магістра присвячена дослідженню проблеми використання арт-технологій під час розвитку англомовної лексичної компетентності учнів 5-х класів.

У роботі схарактеризовано методичні засади навчання англомовної лексики у середніх класах; проаналізовано сутність поняття «арт-технологій» та її значення у навчанні англійської мови учнів середніх класів; досліджено різновиди арт-технологій та їх вплив на формування й розвиток англомовної лексичної компетентності учнів 5-х класів; проведено аналіз стану використання інноваційних арт-терапевтичних підходів під час вивчення нових лексичних одиниць на уроках англійської мови у 5-х класах нової української школи; розроблено та експериментально перевірено авторську систему вправ для формування англомовної лексичної компетентності в учнів 5-х класів з використанням арт-технологій.

Підпис автора

Дата подання роботи до захисту

SUMMARY

Kovalska Y. I. Developing the 5th Grade Students' Lexical Competence in English by Means of Art Techniques. – Master's thesis.

Thesis for acquiring Master's degree in specialty 014.02 Secondary education (Language and Literature (English)). – Khmelnytskyi National University, Faculty of International Relations and Law, Department of Foreign Language Education and Intercultural Communication, scientific supervisor: Doctor of Philosophy (Pedagogics), Assoc. Professor Sadovets O. V. – Khmelnytskyi, 2022.

The paper consists of 107 pages, the main text comprising 84 pages. The work contains 3 appendices and 76 cited sources.

Key words: English language lexical competence, active and passive lexical minimum, lexical skills, fifth grade students, art techniques, art therapy, creative personality, authentic exercise system.

The master's thesis is devoted to the study of the problem of using art techniques for the development of English language lexical competence in 5th grade students.

The work identifies the methodological principles of teaching English vocabulary in middle school have been characterized; the essence of the concept of «art-techniques» and its importance in teaching English to middle school students has been analyzed; types of art techniques and their influence on the formation and development of the English language lexical competence of the 5th grade students have been studied; an analysis of the state of using innovative art-therapeutic approaches while teaching new lexical units during English lessons for the 5th grade students of the New Ukrainian School has been carried out; authentic system of exercises for the formation of the English language lexical competence in 5th grade students by means of art techniques has been developed and experimentally verified.

Author's signature

The date of the work submission to defence

ЗМІСТ

	С.
Вступ.....	7
1 Теоретично-методичні засади навчання англомовної лексики учнів 5-х класів та роль арт-технологій у цьому процесі	11
1.1 Врахування вікових та індивідуально-психологічних потреб учнів 5-х класів у вивченні англомовної лексики	11
1.2 Методичні засади навчання англомовної лексики у 5-х класах...	20
1.3 Сутність поняття «арт-технологій» та їх значення у навчанні англомовної лексики	27
1.4 Різновиди арт-технологій та їх вплив на формування й розвиток англомовної лексичної компетентності учнів 5-х класів	39
2 Експериментальне дослідження процесу формування англомовної лексичної компетентності учнів 5-х класів на основі використання арт-технологій	55
2.1 Аналіз стану використання інноваційних арт-терапевтичних підходів під час вивчення лексики на уроках англійської мови у 5-х класах НУШ.....	55
2.2 Система авторських вправ для формування англомовної лексичної компетентності у 5-х класах на основі використання арт-технологій	61
2.3 Аналіз результатів експериментального дослідження ефективності розроблених вправ з використанням арт-технологій.....	69
Висновки	80
Перелік джерел посилань.....	84
Додаток А Додаток А Система авторських вправ з розвитку англомовної лексичної компетентності учнів 5-х класів засобами арт-технологій	92

Додаток Б Початковий зріз знань учнів 5-х класів для перевірки сформованості англomовної лексичної компетентності	102
Додаток В Кінцевий зріз знань учнів 5-х класів для перевірки сформованості англomовної лексичної компетентності.....	105

ВСТУП

Актуальність дослідження. У вітчизняній та зарубіжній методичній літературі однією з основних проблем ефективного вивчення іноземної мови визначено роботу над формуванням лексичної компетентності в середній школі. Недостатній словниковий запас, незацікавленість та демотивованість учнів, нерозуміння мети вивчення нових лексичних одиниць через відсутність частого використання слів викликає почуття невпевненості в учнів та небажання говорити іноземною мовою. Основною метою вивчення англійської мови учнів середньої школи є ефективне засвоєння лексичних одиниць, адже лексика є найважливішим компонентом усіх видів мовленнєвої діяльності – аудіювання й говоріння, читання й письма. Особливого значення набуває розвиток лексичної компетентності для учнів 5-х класів, оскільки вони перебувають на перехідному етапі з початкової до середньої школи, де кількість лексичного мінімуму значно зросла та їм важче засвоювати велику кількість нових слів. Це визначає важливе місце іншомовної лексики на уроці іноземної мови в учнів 5-х класів, тому способи формування в учнів лексичних навичок постійно перебувають в полі зору вчителя.

Методика навчання іноземної лексики завжди була об'єктом дослідження як вітчизняних вчителів і методистів (О. Башкір, В. Ващук, В. Кічук, А. Кузьменкова, Т. Кравчина, С. Налапко, С. Шатілова)), так і зарубіжних (Г. Відовсон (H. Vidovson), А. Вілкінс (A. Wilkins), Т. Мерфі (T. Murphey), Г. Моттерам (G. Motteram), Ф. Палмер (F. Palmer)). Завдання вчителя полягає в тому, щоб досягти повного засвоєння школярами програмового лексичного мінімуму. По-друге, мета вчителя – досягти тривалого закріплення в пам'яті учнів активного словникового запасу на всіх етапах навчання, що можливо за допомогою творчого підходу, а зокрема на основі використання арт-технологій, таких як драматизація, казкотерапія, музичне мистецтво, мова жестів тощо, які викликають інтерес в учнів та мотивують до вивчення нової лексики. Відтак, одним з основних завдань для вчителя є розширення та розкриття новітніх арт-

технологій на основі драми, пісні, жестів, казок під час подачі нової лексики та забезпечення їх ефективності. Проблема застосування арт-технологій в освітньому середовищі є досить актуальною, оскільки за допомогою використання засобів мистецтва можна виконати основні освітні функції. Перевага цих технологій полягає в тому, що вони враховують напрацювання двох наук: психології та педагогіки, відповідно арт-терапії та арт-технології. Засобами арт-технологій ми впливаємо на свідомість учня, допомагаємо йому пізнати себе, реалізуємо «Я-концепцію», покращуємо взаємозв'язки з оточуючими. Тому завдання вчителя полягає в створенні сприятливих умов для реалізації творчої взаємодії зі школярами, врахуванні індивідуальних особливостей, постійній підтримці й заохоченні учнів під час навчального процесу.

На основі проаналізованих навчально-методичних джерел, зокрема наукових праць В. Кічука «Філологія 21 століття. Методика викладання іноземних мов», О. Башкір «Формування лексичної компетентності учнів на уроках англійської мови», Л. Масол, Н. Миропольської, С. Налапко, В. Павленко, Т. Кравчини «Арт-технології на заняттях англійської мови» та зарубіжного дослідника Г. Моттерам (G. Motteram) «Інновації у навчальних технологіях під час навчання англійської мови» («Innovations in learning technologies for English language teaching») було розкрито безпосередньо новітні арт-технології навчання на уроках англійської мови та висвітлено основні принципи формування лексичних одиниць в учнів п'ятих класів на основі цих технологій. У роботах можна помітити тенденцію використання арт-технологій (казкотерапії, драматизації, музичного мистецтва та мови жестів) під час формування лексичної компетентності учнів середніх класів.

Вибір теми дослідження, а саме «Формування англомовної лексичної компетентності учнів 5-х класів на основі використання арт-технологій», пов'язаний із труднощами засвоєння іншомовної лексики у середніх класах в загальноосвітніх школах. Незважаючи на низку наукових праць, проблема сформованості лексичної компетентності учнів середньої школи на основі

використання арт-технологій досліджена не на високому рівні та потребує пошуку шляхів як удосконалення методики формування мовленнєвих умінь, а також забезпечення ефективності засвоєння нового лексичного матеріалу. Отже, тема дипломної роботи «Формування англомовної лексичної компетентності учнів 5-х класів засобами використання арт-технологій» є актуальною та перспективною.

Об'єкт дослідження – процес формування англомовної лексичної компетентності учнів 5-х класів.

Предмет дослідження – система авторських вправ для формування англомовної лексичної компетентності учнів 5-х класів з використанням засобів арт-технологій.

Мета дослідження полягає у дослідженні процесу формування англомовної лексичної компетентності учнів 5-х класів на основі використання арт-технологій та експериментальній перевірці ефективності розробленої авторської системи вправ з їх використанням.

Згідно з метою дослідження сформульовано його основні завдання:

1. Проаналізувати теоретико-методичні засади формування англомовної лексичної компетентності в учнів 5-х класів.
2. Розкрити суть поняття «арт-технології», охарактеризувати їх види та визначити можливості їх використання у процесі вивчення англомовної лексики.
3. Розкрити стан використання арт-технологій у НУШ та обґрунтувати перспективи та переваги їх використання під час вивчення лексики на уроках англійської мови у 5-х класах.
4. Розробити систему вправ на основі арт-технологій для ефективного засвоєння англомовної лексики учнями 5-х класів та експериментально перевірити їх ефективність.

Методи дослідження, що використовувалися для забезпечення вірогідності його результатів: *теоретичні* (науковий аналіз та інтерпретація вітчизняної та зарубіжної науково-педагогічної літератури; синтез та узагальнення результатів наукових досліджень, дедукція, систематизація теоретичного матеріалу,

конкретизація для формування висновків); *емпіричні* (аналіз системи освіти; анкетування учнів для визначення стану сформованості англомовної лексичної компетентності в новій українській школі; проведення початкового зрізу знань учнів для визначення рівня сформованості англомовної лексичної компетентності; педагогічний експеримент, який проводився з метою доведення ефективності використання арт-технологій для формування англомовної лексичної компетентності; проведення кінцевого зрізу знань учнів для перевірки експериментального дослідження); *математичний аналіз обробки статистичних даних* (для кількісного та якісного аналізу результатів експерименту).

Практичне значення результатів дослідження полягає у можливості застосування авторської системи вправ на практичних заняттях з англійської мови та як методичний матеріал для введення нової лексики на уроках англійської мови у п'ятих класах загальноосвітніх шкіл.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження висвітлено на всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі» (Вінниця, 2022) у доповіді на тему: «Формування іншомовної лексичної компетентності шляхом музичної терапії» та в «IX Студентській міжнародній конференції мови в міжпредметному контексті подовженої освіти» (Кам'янець-Подільський, 2021) у доповіді на тему: «Ways to present and teach vocabulary in secondary classrooms».

Структура роботи. Дипломна робота складається з вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (72, з них – 38 найменувань іноземними мовами) та 3-х додатків. Повний обсяг тексту складає 107 сторінок, основний зміст викладено на 84 сторінках. Робота ілюстрована 13 таблицями та 1 рисунком.

1 ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ УЧНІВ 5-Х КЛАСІВ ТА РОЛЬ АРТ- ТЕХНОЛОГІЙ У ЦЬОМУ ПРОЦЕСІ

1.1 Врахування вікових та індивідуально-психологічних потреб учнів 5-х класів у вивченні англomовної лексики

У сучасному освітньому просторі дуже багато уваги приділяється не лише освітній складові, а й психологічно-віковій. В основі Нової української школи (НУШ) лежать засади навчання учня в сприятливих для нього умовах: спокійна, приємна атмосфера на уроці, хороше ставлення вчителя, цікаві завдання, можливість реалізувати себе як творчу особистість. Останнє варто підкреслити, адже в основу «дитиноцентризму», ще однієї з ключових понять положення концепції НУШ, входить розвиток креативного мислення та створення творчого «Я». Зокрема, це і стосується вивчення іноземної мови. Володіння другою іноземною мовою розглядається сьогодні як основна передумова успішності учня. Ключове завдання у навчанні іноземної мови полягає у знаходженні особливих і нестандартно-творчих підходів до розвитку усіх мовленнєвих навичок. До найважчих та найважливіших належить розвиток лексичних умінь. Знання лексичного матеріалу та уміння його доцільно використовувати і становлять складність процесу вивчення англійської мови. Саме тому, на думку Г. Ващук та О. Вознесенської завдання сучасного вчителя – повністю змінити застарілий навчальний процес шляхом творчого підходу до навчання, з ретельним урахуванням усіх вікових та індивідуально-психологічних особливостей [1, с. 5].

Головним засобом реалізації поставленої мети є навчання лексиці, яке ґрунтується на творчому підході та урахуванню усіх вікових та індивідуально-психологічних особливостей учнів середньої школи. Основною метою вивчення іноземної мови є практичне оволодіння лексичними одиницями. Однак, в цей час учні недостатньо підготовлені до використання іноземної мови в практичному значенні. Зважаючи на цей факт, було доведено, що певні вікові та

індивідуально-психологічні особливості учнів середньої школи впливають на ефективність вивчення іноземної мови. На основі досліджень С. Гончарука, сформульовано ключові вікові та індивідуально-психологічні особливості навчання учнів на середньому рівні навчання, зокрема учнів 5-х класів.

Учні 5-х класів, тобто учні у віці 11 років перебувають у перехідному стані від початкової до середньої школи, період звикання і адаптації завжди нервовий і хаотичний. Як правило, увага та зосередженість, концентрація, витривалість, сприймання нового матеріалу, засвоюваність нових знань перебувають на досить низькому рівні. Серед психолінгвістичних досліджень, що стосуються питань навчання та вивчення іноземної мови у цьому віці, доцільно відмітити праці В. Газолишин та С. Гончарука. Науковці довели, що згадані вище показники перебувають на низькому рівні в учнів віком 10-11-ти років, проте рівень вмотивування, бажання вчитися, мислення перебувають на достатньо високому рівні [4, с. 4]. «Учні в цьому віці сприймають очима», зауважив у своїй праці С. Гончарук [5, с.3]. Він довів, що через призму вивчення іноземних мов, для школярів 5 класів характерна потреба у наочному-образному матеріалі, що найбільше стосується розвитку лексичної компетентності та сприяє ефективному засвоєнню лексичних одиниць. В цей час в учнів розвинуто абстрактне мислення, що дозволяє використовувати різні уявні образи, герої та персонажі під час вивчення та засвоєння нового лексичного матеріалу. Спосіб мислення учнів віком 10-11 років зазнає деяких змін. Вони починають розуміти абстрактні речі, розвивають свої мовні навички, а також вербалізацію, яка дозволяє їм спілкуватися ширше, використовуючи нові лексичні одиниці. Абстрактні думки допомагають школярам розвивати почуття соціальної свідомості та справедливості. Учні мають можливість логічно осмислювати ситуації з урахуванням причинно-наслідкових зв'язків [3].

Враховуючи дослідження Л. Гусак, дуже важливо знати особливості пізнавальної діяльності учнів, властивості їх пам'яті, нахили та інтереси, адже виклад лексичних одиниць повинен здійснюватися персоналізовано, відповідно до інтересів та вподобань. Враховуючи ці особливості, доцільно здійснювати

індивідуальний підхід до навчання нового лексичного матеріалу в учнів 5-го класу. Саме тому було досліджено, що під час навчання англійської мови учнів 5-х класів, зокрема на етапі формування лексичної компетентності, важливо використовувати не просто роками напрацьовані системи вправ, а створювати авторські напрацювання, зосереджені на індивідуальному підході до викладення матеріалу та його засвоєння [6, с. 38].

Важливою віково-індивідуальною особливістю учнів 5-их класів під час вивчення англійської лексики є емоційний фон учнів. В. Павленко зазначає: *«Успішність роботи пам'яті залежить від емоцій, а джерело емоцій це дійсність, це участь у цікавій та осмисленій діяльності, що пов'язана з потребами особистості»* [7, с. 145]. У навчанні англійської лексики необхідно враховувати потреби учнів, їх інтереси, життєвий досвід, що підвищує їх емоційний тонус, стимулює до активної роботи. Необхідно також відмітити, що позитивний емоційний стан учнів добре впливає на етапі засвоєння навчального матеріалу. Доцільно не забувати, що у кожного учня свої обставини, настрої та інші другорядні аспекти, які впливають на засвоєння нових знань в школі. Задля уникнення порушень психологічно фону, викликання роздратованості чи агресії, вважається доречним для учителя підлаштовуватися під обставини. До прикладу, під час вивчення теми «Music», оцінивши загальну атмосферу в класі, можна використати музичний арт-терапевтичний підхід до введення учнів в іншомовну атмосферу або на етапі засвоєння нових лексичних одиниць. Вже підбір мелодії (сумна/весела) буде залежати від того як себе почувають учні, задля покращення ситуації та формування сприятливого емоційного підґрунтя [8].

Детально вивчати внутрішні мотиваційні фактори поведінки та розвитку важко, але дуже важливо звертати увагу на їх потреби, мотиви і установки, внутрішню позицію по відношенню до навчання. Велика робота в цьому питанні покладається на учителя. Адже великий ваговий коефіцієнт успішного засвоєння учнями нових лексичних одиниць залежить від правильного розпланування етапів уроку. Значне місце посідає знання вчителя таких важливих питань, які пов'язані із здатністю до навчання та виховання школярів і включають ступінь

сприйнятливості педагогічних впливів, а також динаміку формування окремих особистісних якостей.

Учні в такому віці часто демотивовані, завдання вчителя заохотити їх до навчання, а зокрема до вивчення нових лексичних одиниць, що є ключовим завданням в межах вивчення іноземної мови, адже без хорошого знання слів неможливі усі інші мовні процеси: говоріння, аудіювання, письмо та читання [9]. На етапі середньої школи учень вже вміє керувати своєю увагою, але ця здатність не так добре розвинена. Тому вчитель повинен знати, що діяльність учнів на уроках англійської мови повинна бути організована таким чином, щоб учень розумів, на що йому слід звернути особливу увагу. Для зосередженості уваги слід використовувати різноматнітні новітні арт-технології, які спрямовані на розвиток уваги, концентрування та появи бажання вчитися. Варто враховувати вікові та індивідуально-психологічні потреби учнів на цьому етапі, кожен з них має хобі, вподобання, схильності та здібності, тому це надважливо для учителя зуміти використати ці відомості в правильному руслі під час розвитку іншомовної лексичної компетентності. Кожен учень, прагне бути почутим та впізнаним, завдання вчителя підібрати найефективніші способи розвитку творчої особистості кожного учня та розвинути потенціал вміння вивчати нові слова із задоволенням. Як тільки учень зрозуміє, що тематичні лексичні одиниці йому цікаві, вони є дотичними до його інтересів, відразу буде помітний результат. А. Копитин довів та показав у своїх дослідженнях, що саме відчуття зацікавленості на уроках англійської мови під час розвитку лексичної компетентності складає значну роль у якості та ефективності вивчення нових слів [10, с. 134]. Учені наголошують, що досягнення високої мотивації учнів до вивчення нових слів та їхня ефективність засвоєння можлива шляхом застосування на уроках англійської мови в 5-х класах арт-технологій та арт-терапій. Саме вони дозволяють розкрити творчий потенціал учнів та підвищити рівень засвоєння нових лексичних одиниць.

Іншим не менш важливим аспектом вікових та індивідуально-психологічних особливостей учнів 5-х класів є відчуття автономності та свободи

слова. На початку підліткового віку усі учні хочуть бути самостійними та незалежними. Цей факт дуже яскраво проявляється саме під час навчання, вони вважають, що все знають та прагнуть здаватися найрозумнішими. Зокрема під час вивчення англійської мови, на етапі засвоєння нових лексичних одиниць, учні намагаються трактувати деякі слова, як вони думають, і дуже часто за стандартами традиційного навчання їх в таких проявленнях не сприймали, заперечували усі прояви вільного вираження думки і слова. На думку Ю. Кузьменко, кожен учень у перехідному віці прагне виявляти свободу у вираженні думки, саме тому надзвичайно важливо в умовах сучасної освіти не пригальмувати такі прояви вільної думки та самовираження. В парадигмі уроків англійської мови поняття «свободи слова» взагалі відіграє ключову роль у формуванні усіх видів мовленнєвої діяльності, в основу яких покладено знання лексичних одиниць. Тому, саме свобода слова як ніколи важлива при розвитку іншомовної лексичної одиниці, задля формування сприятливої атмосфери для учнів та їхнього мотивування [12, с. 22].

Наступним невід'ємним показником вікових та індивідуально-психологічних особливостей учнів 5-х класів є *характер сприймання та відчуття*. Навчаючи іноземної мови як засобу спілкування, необхідно приділити велику увагу формуванню, поряд із зоровим, слухового сприймання, особливо на початку навчання лексики, коли створюється основа володіння іноземною мовою. Учні здатні сприймати велику кількість матеріалу в цей період, розуміння та засвоєння якого вимагає вдосталь часу та енергії. Варто також відмітити, що сприйняття мовлення базується не лише на сенсорних, але й на моторних компонентах. Вказаний факт означає, що формування бази сприймання іноземної мови вимагає функціонування мовленнєво-рухових подразників. В результаті чого, навчання сприймання іншомовної лексики має бути близько пов'язане з сприйманням, повторенням, відтворенням матеріалу, який необхідно засвоїти. Таким чином, опираючись на думку В. Капуш, необхідно зазначити, що процеси сприймання та відчуття учнів у віці 10-11 років під час вивчення іншомовної лексичної компетентності прямо залежать від

результату та рівня ефективності засвоєння нових лексичних одиниць [11, с. 160].

Наступним вагомим чинником, який безпосередньо впливає на результати засвоєння англomовної лексики є *мовленнєва пам'ять*. Мовленнєва пам'ять молодшого підлітка пов'язана з процесами систематизації, осмислення, встановлення логічних зв'язків, тому для цілеспрямованої роботи пам'яті важливим фактором є розуміння діяльності, яка виконується та осмисленість. Робота пам'яті базується на *процесах запам'ятовування*: довільного та мимовільного. «*Мимовільне запам'ятовування є генетично первинним порівняно з довільним і займає чимале місце у навчанні лексики учнів*» [11, с.145]. Як підкреслюють психологи: «*мимовільне запам'ятовування буде ефективнішим за умови змістовності, осмисленості діяльності, що виконується*» [9]. У структурі пам'яті підлітка мимовільне запам'ятовування комбінується з довільним. Згідно з результатами психологічних досліджень учні віком 10-11 років можуть витримувати великі навантаження на механічну пам'ять, яка при цілеспрямованій діяльності може бути абсолютно продуктивною при засвоєнні учнями лексичних одиниць на уроках англійської мови. Саме тому, учні 5-х класів мають досить непогані базові здібності для запам'ятовування значної кількості лексичних одиниць, безпосередньо мимовільним запам'ятовуванням. Використання різних сучасних підходів до вивчення англomовної лексики, наприклад використання пісень, мультиків, фільмів, казок дозволяє розвинути мимовільне запам'ятовування лексичних одиниць.

Ще однією індивідуально-психологічною особливістю учнів 5-х класів в процесі навчання є *увага* на уроці, від якої залежить результат навчальної діяльності. Окрім мимовільного запам'ятовування, важливе місце посідає мимовільна увага. У процесі навчання та виховання розвивається довільна увага, яка передбачає використання вольових зусиль для вирішення поставлених завдань та досягнення поставлених цілей. Мимовільна увага характеризується інтересом до певного предмета та діяльності. Звідси формується висновок, що під час розвитку англomовної лексики для вчителя дуже важливим є викликати

інтерес в учнів до вивчення тих чи інших слів. Створення усіх умов на уроці англійської мови для використання якомога більше мимовільної уваги учнів, максимальне використання потенціалу мимовільної уваги, а також розвиток довільної уваги дає змогу успішно сформувати навички лексичної компетентності в учнів 5-х класів. Тому введення чи закріплення нових лексичних одиниць буде ефективним, використовуючи різні методи та прийоми мимовільного сприймання, через контекст, презентацію, пісню, відео, інсценізації, казки, проектні роботи. [3].

Серед характеристик уваги психолог Т. Кравчина визначає її стійкість, вибірковість, обсяг. «Суттєвою особливістю початкового періоду оволодіння є те, що тут по особливому діє *навчальна (пізнавальна) мотивація*» [14, с. 134]. При переході учнів на середній етап навчання, в дію вступає явище забування-поновлення. Тобто, запас лексичних одиниць на даному етапі вже досить великий, проте нові слова продовжують вивчатися, потрібен баланс та рівновага в отриманні нових слів та їхньому постійному поновленні. Цей момент характеризується великою важливістю для учнів 5-х класів, адже постійно потрібно балансувати і пам'ятати усі лексичні одиниці. Згадані проблеми при формуванні іншомовної лексичної компетентності і формують важливу роль вчителя віднайти усі можливі способи ефективного запам'ятовування нових слів на уроці англійської мови, які б не суперечили віковим та індивідуально-психологічним потребам учнів.

Наступними факторами, які потрібно враховувати при навчанні іншомовної лексики є досвід соціальної комунікації учнів, слабкий розвиток психологічних механізмів. Використання нових тематичних слів на комунікативному рівні викликає труднощі, адже знання лексики – це основа комунікації. Способи формування та формулювання думки, підбір мовних засобів, стають об'єктом розуміння та усвідомлення учнів правильного вживання тієї чи іншої лексичної одиниці. Психологічні дослідження Л. Масол, О. Калініченко, В. Гайдамака показують, що школярі вікової групи 10-11 років схильні до самостійної творчої роботи, однак в більшості ситуацій

характер комунікації, використовуючи нові лексичні одиниці, виявляється не продуктивним, а репродуктивним. Тобто учні 5-х класів на початку підліткового віку не в змозі відтворювати автономно набуті лексичні одиниці, лише у мовних зразках та структурах [16, с. 34]. Вказані характеристики спричиняють потребу в знаходженні результативніших методів і форм навчання лексичних одиниць в учнів 5-их класів на уроці англійської мови. Варто інтенсифікувати окрім пізнавальної мотивації учнів, ще й власне комунікативну. Учні на середньому етапі навчання характеризуються високим бажанням говорити, що дозволяє вчителю використати цей факт на користь учнів під час вивчення англійської мови, спрямувати бажання учнів в площину розвитку іншомовної лексики шляхом комунікації. Вік учнів 5-го класу досить неоднозначний. Адже це ще не сформовані підлітки, та вже не діти. Це і зумовлює особливі вікові та індивідуальні потреби учнів. В умовах НУШ учні 5-х класів вважаються вже достатньо сформованими для сприймання різного типу інформації. Особливо визначена Концепція нової української школи дозволяє зрозуміти, що основним завданням на уроках англійської мови є розвиток іншомовної лексичної компетентності шляхом креативного та індивідуального підходів [17, с. 45]. Тому, учні прагнуть вивчати нові лексичні одиниці на ігровій основі, із використанням різних персонажів з мультиків, казок, фільмів, сіткомів. Ігрові, ситуативні вправи з участю таких персонажів оживляють урок, викликають в учнів бажання спілкуватися з ними, використовуючи нову лексику по темі.

Надважливо не забувати про такі начебто застарілі засоби навчання зорової і слухової наочності: аплікації, макети, фото/картинки, презентації, схеми, таблиці, роздавальний матеріал у вигляді тих чи інших персонажів. Н. Миропольською, О. Гайдамакою та Л. Масол було виявлено, що використання фото учнів, які пов'язані з їхнім життям збільшує продуктивність, бажання та мотивацію, а найголовніше, що ефективність навчання учнів 5-х класів на 50% збільшилися. Наймовірний результат дає поєднання життя і мови. Важко переоцінити роль зорової та слухової наочності на цьому етапі. Невід'ємним етапом у ефективному навчанні лексичної компетентності учні 5-х класів є

використання аудіо-візуальних засобів навчання, які становлять основну індивідуально-психологічну та вікову потребу учнів на середньому етапі. Тому широкої популярності набувають використання тренд-відео, фото-шоу, фотографій, колажів аби підвищити вмотивованість учнів під час вивчення англійської мови [22, с. 101].

Ще одним стимулюючим фактором активності учнів під час вивчення англійської лексики є потреба в постійному русі. Це надважливо забезпечити вивчення лексичних одиниць в умовах рухових активностей. Ситуація з використанням рухових вправ під час вивчення англійських слів поки що перебуває на низькому рівні розвитку в українських школах. Проте сьогодні проводяться дослідження з цього питання, тому багато науковців, такі як О. Мисечко, С. Налапко, Л. Масол, Н. Миропольська і багато інших вже розпочали працювати в цьому напрямку. Найпоширенішими для цього етапу є використання інсценівок, ігор, танцю з повчальними мотивами. Насправді, дуже важливо поєднувати процес вивчення нових слів із руховою активністю, адже дослідження показують, що під час рухів, організм виробляє потрібні нам гормони, які сприяють високій роботі пам'яті та запам'ятовуванню нових слів [20, с. 154].

Підсумовуючи все, варто зазначити, що особливості віку учнів 5-х класів та індивідуально-психологічні фактори повинні бути прийняті до уваги перед подачею англійського лексичного матеріалу. Поглиблене вивчення і постійне дослідження особливостей розвитку кожного учня створює умови для успішного врахування цих особливостей у процесі навчання та виховання. Учитель відіграє важливу роль, тому що він несе відповідальність за успішне навчання учнів. Задля успішного процесу формування іншомовної лексичної компетентності в учнів 5-х класів варто враховувати усі вище перераховані особливості: емоційний фон, вподобання, інтереси, увагу, концентрацію, запам'ятовування. Зважаючи на них існують усі шанси досягнути бажаного результату та підвищити ефективність засвоєння учнями нових лексичних одиниць. Основне завдання вчителя полягає у вдалому підборі якнайкращих засобів і технологій навчання, урахуваючи усі потреби учнів та спираючись на індивідуальні

особливості. Врахування усіх цих факторів сприяє підвищенню ефективності педагогічної праці, пізнанню закономірностей вікового розвитку, також відіграє істотну роль у процесі навчання учнів англійської мови, оскільки дає змогу повністю розуміти, як необхідно будувати педагогічний процес і які види діяльності будуть мати найбільший вплив на учнів у цьому віковому періоді їх розвитку [13]. Викладання як процес передачі знань дуже важливий, але часто вчителі стикаються з проблемами навчання окремих вікових груп. Учні середньої ланки відрізняються від інших учнів тим, що їх важче контролювати і часто вони демонструють оточуючим свою протидію усталеним нормам і правилам. В сучасній царині освіти існує багато ефективних і корисних методів, які використовують вчителі на уроках англійської мови для більш ефективного навчання. Вікові особливості розвитку учнів по-різному проявляються в їх індивідуальному формуванні. Це пов'язано з тим, що учні середньої школи, залежно від своїх природних нахилів та умов життя суттєво відрізняються один від одного. Ось чому розвиток кожного з них, у свою чергу, характеризується істотними індивідуальними відмінностями та особливостями, які повинні враховуватися в процесі навчання і виховання.

Отже, знання вікових та індивідуально-психологічних особливостей учнів дає вчителю можливість визначити саме ті прийоми, форми та засоби навчання, які приведуть до успішного проведення уроку та продуктивної роботи учнів.

1.2 Методичні засади навчання англомовної лексики у 5-х класах

Лексичні знання забезпечують успішне оволодіння основами всіх видів мовленнєвої діяльності. Поданий факт дає усі підстави визначати, що знання лексичних одиниць посідає найперше значення під час вивчення мови взагалі, на уроці англійської мови зокрема. Лексичний запас учнів постійно перебуває на першому плані вчителя. О. Мисечко, С. Ніколаєва визначили поняття «лексики»: *«Лексика — сукупність слів певної мови, її окремих сфер чи діалектів.»* [28, с.129]. Серед всіх інших аспектів іноземної мови, які необхідно засвоїти під час

навчання, словниковий запас слід розглядати як найважливіший і найістотніший, адже без поповнення запасу слів стає неможливо вивчити мову.

Аби краще зрозуміти особливості роботи з новими лексичними одиницями на уроці англійської мови з учнями середньої школи, варто розглянути методичні засади відбору нової лексики, на якій вони ґрунтуються. Умови навчання в середніх навчальних закладах, зокрема обмежений вибір тем, швидкий темп шкільної програми, неефективне та застаріле введення та систематизація лексичних одиниць та недостатня кількість уроків викликають потребу відбору лексичного мінімуму, який повинен відповідати змісту і цілям навчання іноземних мов у середніх класах. Шкільний лексичний мінімум, так само, як і граматичний включає активний мінімум і пасивний мінімум. Посилаючись на думку В. Павленко слід зазначити: *«Словниковий мінімум – це лексичні одиниці, які повинні бути засвоєні учнями протягом певного проміжку часу»*. Також, відповідно до думки О. Мисечко: *«Активний лексичний мінімум – це той лексичний матеріал, яким учні повинні користуватися для вираження своїх думок в усній та письмовій формі, а також розуміти думки інших людей при аудіюванні та читанні. Пасивний лексичний мінімум – це та лексика, яку учні мають лише розуміти при сприйманні чужих думок в усній формі (при аудіюванні) та письмовій формі (при читанні)»* [29, с.102]. Процес початкового відбору лексичних одиниць не керований вчителем, він не може вплинути на безпосереднє внесення слів до підручника, так як цим займаються автори підручників та укладачі чинних програм. Учитель має справу з готовим лексичним набором слів, який він редагує, коректує, вносить правки, щось додає або навпаки відкидає. Дані про лексичний пасивний та активний мінімуми, які вміщені в програмах підручників, не слід приймати за достовірні та остаточні, адже вони прямо залежні від таких аспектів як тематика, особливості конкретного підручника, співвіднесення різних видів мовленнєвої діяльності. Тобто лексичний мінімум – це залежна та змінна величина. Одиницею навчання лексичного матеріалу є лексична одиниця (ЛО), яка може виражатися словом – *delighted*, сталим словосполученням - *to tell the truth, to take photos, to do the*

washing-up, навіть цілісним «готовим» реченням (тобто таким, що не змінюється у мовленні) – *How do you do? How are you? What's your favorite color? Where are you from? Where do you live?* [28, с. 23] Основними критеріями, які вчителі повинні враховувати у своєму методичному підході під час тлумачення нових слів у класі середньої школи при виборі мінімального обсягу словника, є навчально-методична відповідність, контекстуальна та тематична відповідність, частотність, релевантність понять, виражених словом, значення словотворення, семантична цінність, тобто використання ЛО для вираження важливих понять із різних сфер людської діяльності, як закладених програмою, так і тих, що вводяться в конкретних підручниках; необмежений стиль (без визначення пріоритету будь-якого стилю мовлення), компонування, тобто ЛО та мовлення, можливість лексичних одиниць комбінувати з іншими підрозділами. Керуючись усіма перерахованими вище методами, важко підібрати необхідний словниковий запас для учнів середньої школи, особливо п'ятих класів, у яких після початкової школи відбувається різка зміна процесу вивчення англійської мови при переході до середньої школи, значно збільшується кількість нових лексичних одиниць. Існує багато важливих та потрібних слів, які відповідають усім ключовим методичним принципам. Однак іноді кількість виділених слів перевищує межі найменшого словника. Експериментально доведено, що оптимальна кількість словникових одиниць, які учні вивчають на уроці, залежить від поурочної системи розподілу словникового матеріалу та контролю за його впровадженням, навчанням і відбором [27, с. 35].

Проте, головне завдання учителя враховувати не лише кількісний показник під час підбору лексичного мінімуму, але й якісний. Враховуючи цей факт, відповідно до досліджень О. Бігич, було з'ясовано, що засвоєння іншомовної лексики пов'язане зі значними перешкодами, серед яких до основних можна віднести великий обсяг словесного фонду іншомовних слів, складність семантичної системи кожної лексичної одиниці, відмінності у значенні слів рідної та іноземної мов. Основна мета роботи над лексикою при вивченні іноземної мови полягає у формуванні лексичних навичок, що досягається

засобами систем вправ, які лягають в основу методичних засад вивчення іншомовної лексики в учнів 5-х класів. При побудові системи словникових вправ необхідно враховувати цілий ряд взаємопов'язаних факторів: цілі навчання, умови навчання, види мовленнєвої діяльності, пов'язаної з умовами навчання, особистісними особливостями учня, специфікою мовного матеріалу (словниковий запас) – ці фактори тісно взаємопов'язані. Організація вивчення нового слова – найскладніша частина. Зміст цього методичного процесу – це формування в учнів стійких навичок вживання слова залежно від потреби навчання [30, с. 156]. Система словникових вправ повинна базуватися на таких принципах: 1) лексика як мовний рівень, тобто в основу покладено певні теоретичні принципи його опису; 2) словниковий запас вибрано на основі помилок, тобто принцип врахування та прогнозування труднощів використання слів; 3) повне оволодіння мовою, що передбачає оволодіння нею в різних видах мовленнєвої діяльності. Система вправ, побудована на достатньо великому словниковому матеріалі вирішує такі завдання: 1) узагальнення, систематизація знань словникового матеріалу; 2) корекція навичок слововживання з одночасною систематизацією матеріалу; 3) попередження помилок слововживання на основі системного представлення словникових одиниць [26].

Центральним елементом інтерпретації нової лексичної одиниці є семантизація слова. Ключова вимога до академічної семантизації – її адекватність. На основі методичної літератури, було визначено основні фактори, які впливають на значення та підбір правильної семантизації: а) методичні (етап навчання, час, відведений на підбір слова); психологічні (вік учнів, рівень засвоєності нових лексичних одиниць); в) лінгвістичний (наявність синонімів/антонімів, природа слова). Основним засобом семантизації виступають спеціально підібрані словникові вправи навчання лексики. Кожна система вправ – для кожного словосполучення – відображає характерні особливості та тонкощі системних зв'язків між словниковими одиницями. Різні дослідження показують, що під час розвитку лексичної компетентності учнів 5-х класів використовуються різні типи семантизації (візуальне зображення,

пояснення, переклад); різні види вправ (передкомунікативні, комунікативні) для активізації словникового запасу. Основні етапи навчання нововведеної лексики на етапі її семантизації учнів 5-х класів на уроці англійської мови є: а) презентація нової лексики, б) організація засвоєння нових слів, в) організація повторення засвоєного словникового запасу в мовленнєвих ситуаціях, у текстах, г) якісний контроль [31]. Для доцільного та ефективного відбору лексичних одиниць для учнів середньої ланки, які полегшують процедуру роботи з переліченими етапами роботи зі словниковим мінімумом та методичними критеріями, такими науковцями як Ю. Ніколаєвою, Є. Борецькою був знайдений вихід з ситуації та введений додатковий перелік критеріїв відбору лексичних одиниць: багатозначність, частотність, словотворча здатність. Наскільки високі показники слова відповідно до цих критеріїв, настільки й важливі та потрібні вони для включення їх до словникового мінімуму під час розвитку лексичної компетентності учнів 5-х класів [32, с. 333].

Активний і пасивний словники утворюють так званий існуючий або істинний лексикон, який служить основою для формування латентного лексикону. На відміну від існуючої лексики, що складається зі знайомих ЛО, які студенти використовують, щоб висловити свої ідеї або сприйняти й зрозуміти ідеї інших, латентна лексика складається з тих незнайомих слів, значення яких читач/слухач може здогадатися, зустрічаючи їх під час читання/аудіювання. До потенціального словника відносяться:

1) інтернаціональні слова, подібні за звучанням і / або написанням до слів рідної мови: film - фільм, revolution - революція, constitution - конституція, class – клас;

2) похідні та складні слова, що складаються з відомих учням компонентів: work – worker, build - builder;

3) конвертовані слова: record - to record, import – to import;

4) нові значення відомих багатозначних слів: go – обставина, спроба, розвалитися;

5) слова, про значення яких учні можуть здогадатися за контекстом.

За даними деяких досліджень, словник, що забезпечує розуміння при читанні та аудіюванні, за рахунок потенціального словника може збільшитися у 5-6 разів [33, с. 36]. Перераховані критерії відбору лексичних мінімумів мають бути доповнені такими критеріями відбору лексичного компонента змісту навчання англомовного спілкування:

- культурологічна та країнознавча цінності: лексичний матеріал повинен відображати факти, норми і цінності англомовної культури;
- типовість: згідно з нею слід відбирати національні реалії, які висвітлюють найбільш актуальні факти сучасної дійсності і які створюють найбільш чітке уявлення про Велику Британію;
- сучасність й загальні відомості в середовищі носіїв мови;
- чітка диференціація з рідною культурою учнів, згідно з якою відбираються ті ЛО, які відображають повну або часткову неадекватність країнознавчих фонів, наприклад: *finger, toe, hand, arm, foot, leg, breakfast*;
- урахування адресата відбору: лексичний матеріал повинен співвідноситися з віковими особливостями та інтересами учнів;
- функціональність, згідно з якою ЛО відбираються з орієнтацією на формування активного або пасивного мінімуму;
- тематичність: лексичний матеріал має бути скомпонований за певними темами. З огляду на соціокультурний компонент змісту навчання лексичний мінімум середньої школи має бути насиченим національними реаліями, а саме: реаліями-антропонімами, переважну більшість яких мають становити імена дітей; топонімами: назви континентів, країн, річок, міст, вулиць; етнографічними реаліями: назви іграшок, тварин, дитячих та спортивних ігор, одягу, взуття, їжі, напоїв, грошових одиниць, побутових речей, якими користуються учні п'ятих класів (*computer, walkman, cassette-recorder, bike*), свят, елементів докільця тощо; реаліями культури та освіти: назви персонажів відомих казок, дитячого фольклору, творів для дітей, мультфільмів, кіно, видатних людей (письменників, акторів, музикантів, учених), реаліями шкільного життя. Джерелом відбору лексичного матеріалу мають бути

автентичні матеріали: зразки літератури, англійського фольклору, словники, відеозаписи фільмів на різну тему видавництва BBC. Звичайно, добір лексичного матеріалу має бути обмежений рамками тематики [9, с. 155].

Наукові дані дозволяють виділити в засвоєнні лексичних одиниць ще таку методичну засаду як диференційований підхід, який є необхідним для підвищення ефективності навчання лексики до відбору словникового матеріалу, його презентації та закріплення. Такий підхід здійснюється на базі методичної типології, що передбачає градацію труднощів засвоєння. Мета диференціації процесу навчання лексики – забезпечити кожному учню умови для максимального розвитку його мовних здібностей, нахилів, задоволення пізнавальних потреб і інтересів в процесі засвоєння лексичних одиниць. В розумінні диференціації виділяють три основних аспекти: урахування індивідуальних особливостей учнів, групування учнів на основі цих особливостей; варіативність навчального процесу в групах. Існують такі форми диференціації як виконання завдань різного рівня складності та дозування учителем допомоги учням. Способами включення диференційованих завдань в навчальний процес у виконанні завдань різного рівня складності є такі варіанти, коли учитель дає сам завдання кожному учню, або учні самостійно вибирають завдання. При помірному використанні учителем допомоги учням, він пропонує завдання, але об'єм допомоги визначає сам учень. Спрямованість диференційованих завдань різного рівня складності це: завдання на ліквідацію прогалин в знаннях учнів; завдання, які враховують наявні в учнів знання з теми. При дозуванні учителем допомоги учням пропонуються такі завдання: розбивка тексту або вправи на самостійні частини; завдання з письмовою інструкцією; робота з підготовчими вправами, з наочним матеріалом. Однією із складових успіху засвоєння знань учнями на відповідному їм рівні та допомоги вчителю при організації роботи на уроці є різнорівневі завдання. Тобто вчитель має розуміти, що за диференціацією учнів стоїть також складання для них певних завдань, які будуть для них оптимальними не лише за рівнем розвитку та успішності, а й з урахуванням їх здібностей, нахилів [16].

Іншим не менш важливим методичним підходом є міжмовна інтерференція. На пошук та вибір слів, а також на правильність їх вживання впливає як рідна мова, так і мова, що вивчається. Їх вплив може бути позитивним та негативним. Перший називають перенесенням, другий – інтерференцією. Остання характерна для середнього ступеню навчання, коли учні набувають достатньо мовного досвіду. Раніше сформовані і більш міцні навички інтерферуються з новими, що призводить до помилок у вживанні лексики, у її змістовому сприйманні на слух і при читанні. Відомо, що причиною виникнення інтерференції є різниця в системах мови, що вивчається, та рідної мови. Система мови на будь-якому рівні у (тому числі і на лексичному) являє собою систему опозицій мовних явищ [12, с. 201]. При контакті двох мов у свідомості учнів явища вивченої мови співставляються не з явищами рідної мови, а з опозиціями, тобто приводяться в систему, аналогічну рідній мові. Існують певні шляхи мінімізації негативного впливу інтерференції, а саме: порівняльний аналіз та пояснення найбільш складних лексичних одиниць, виявлення міжмовних еквівалентів; підбір вправ за принципом зіставлення або контрасту; використання наочного матеріалу та застосування усного випередження; вправи на переклад; застосування механізму самоконтролю для аналізу власних помилок тощо.

Отже, слід зазначити, що належне вивчення та подання лексики займає одне з найважливіших місць у вивченні англійської мови. Розглянуті методичні засади доводять, що слід ретельно розглядати вживання кожної лексичної одиниці перед тим, як її включити до мінімального словникового запасу, наскільки серйозно потрібно підходити до відбору лексики на всіх етапах навчання англійської мови у школі.

1.3 Сутність поняття «арт-технологій» та їх значення у навчанні англійської лексики

В сучасній освіті відбуваються величезні та значущі зрушення. Сьогодні кожен учень будь-якого типу закладу освіти має можливість не лише

спостерігати за цими змінами, а й брати безпосередню участь у процесі нововведень та використання новітніх технологій при вивченні іноземних мов. Безпосередньо це стосується вивчення англійської мови. Стратегічними нормативними документами, які підтверджують, що 21 століття стало століттям справжніх відкриттів у педагогічній сфері, де велика увага зосереджена на розвитку особистості на основі використання арт-технологій, розкрито такі пункти: в межах Концепції Нової української школи Новий рамковий Закон «Про Освіту» (2018 р.) запроваджує 12-річне компетентнісне навчання, зокрема здатність спілкування іноземними мовами та інноваційність, що доводять необхідність проведення наукових досліджень у сфері навчання іноземних мов, використовуючи різноманітні інноваційні методи, зокрема арт-технології. Загальними положеннями з доповненого «Закону про освіту» пунктом 21-им (частина перша стаття 1 доповнено пунктом 15-1 згідно із Законом № 463-IX від 16.01.2020) визначено, що *«педагогічна діяльність – інтелектуальна, діяльність педагогічного (науково-педагогічного) працівника або самозайнятої особи у формальній та/або неформальній освіті, спрямована на навчання, виховання та розвиток особистості, її загальнокультурних, громадянських та/або професійних компетентностей»* [13], що доводить необхідність вчителя розкриття в учнів творчого потенціалу та творчої особистості за допомогою арт-технологій.

Тобто задля ефективного розвитку усіх видів мовленнєвої діяльності учнів середньої школи під час вивчення англійської мови учитель повинен застосовувати технології спрямовані на розвиток творчої особистості. Проте, на жаль, уроки, які базуються на творчому підході в новій українській школі, не набули широкого значення. Основне завдання шкіл забезпечити реалізацію теоретичних напрацювань, які включені до концепцій та теорій. Недостатньо лише запровадити засади нової освітньої програми, важливо застосовувати усі внесені зміни на практиці.

Дивлячись на ситуацію у вужчому спектрі, розглядаючи проведення уроків англійської мови школярів 5-х класів, варто зазначити, що відповідно до

проаналізованих попередньо вікових та індивідуально-психологічних особливостей учнів середньої школи, є велика необхідність у розвитку усіх компетентностей на основі творчого підходу до формування особистості, зокрема найбільше це стосується розвитку лексичної компетентності [31]. Адже знання великої кількості лексичних одиниць – це запорука досягнення успіхів у володінні англійською мовою. Досягнення високих результатів у вивченні лексичних одиниць учнями 5-х класів на думку О. Титаренка, можливо за допомогою використання арт-технологій [34]. Під поняттям «арт-технології» автори Ю. Хворост та В. Павленко розуміють: *«сукупність форм, методів різних видів мистецтва, спрямованих на розвиток творчого потенціалу особистості в освітньому процесі»* [34]. На думку О. Титаренка існуючі та переважаючі наразі в різних закладах освіти традиційні системи, методи та способи навчання є застарілими та не достатньо ефективними у сучасному світі. Саме тому, науковці знаходяться постійно в пошуку альтернатив, цікавих методів і засобів навчання англійської мови. Задля формування іншомовної мовленнєвої та мовної компетентностей використовується безліч технологій навчання, таких як, наприклад, проектні технології, технології проблемного навчання, технології навчання у співпраці, ігрові технології та багато інших. Різновид технологій постійно поповнюється новими цікавими ідеями завдяки постійному розвитку науки, суспільства та сфери педагогіки, і саме це дає можливість постійно удосконалювати процес оволодіння мовами світу. До числа технологій навчання належать також арт-технології. Поняття арт-технологій з'явилося у працях, представлених Х. Хворост та В. Рагозіною, та є новим і не сповна дослідженим явищем у освітній літературі. Однак, саме по собі явище арт-технологій не нове – воно має досить давнє походження, належить до арт-педагогіки, а також тісно пов'язане з педагогічною та психологічною практикою, у якій застосовуються прийоми арт-терапії. Арт-технології є так званим нащадком арт-терапії, формами творчої активності, які широко використовувалися як вид гуманної клінічної психотерапії аж до середини минулого століття [25, с. 13]. За визначенням Л. Баземчук: *«Арт-технології або ж, як їх ще називають, арт-*

педагогічні технології – це сукупність форм та прийомів навчання, що сприяють розвитку креативності, здатності у людини до самовираження, розвитку мотивації до участі у колективній взаємодії при вирішенні визначених завдань» [22, с.105]. У цій технології навчання на перший план виходять завдання розвитку, виховання і соціалізації. До того ж арт-технології в своїй основі мають арт-терапевтичні особливості, які впливають на емоційний фон кожного учня, на обстановку, атмосферу в класі, на розвиток творчої особистості, на сформованість уваги, запам'ятовування та концентрації під час навчального процесу, що є дуже важливим фактом, особливо для учнів середньої ланки. На думку В. Павленко до арт-технологій, як правило, відносять використання засобів наочного зображення: картинки, фото, відео, презентації, уривки з мультимедіа/фільмів, творчі-проектні форми: колажування, виготовлення предметів, організація театральних інсценівок, декламування віршів, зняття власних відео та роликів і т.д. Насправді список може продовжуватися довго, адже кожного року з'являються нові технології, котрі стають все креативніші та цікавіші. Класифікації у кожного дослідника різні та наповнені іншим змістом. Під час розвитку лексичної компетентності в учнів 5-х класів на уроці англійської мови, це надважливо застосовувати хоча б по 1 такій технології. Творчий підхід не лише може адаптувати учня до продуктивної роботи, а й надихнути та заохотити до вивчення нових слів. Адже коли в учня є інтерес до вивчення, є й гарний результат, який можуть забезпечити арт-технології [24, с. 300]. Традиційна форма навчання базується на пасивному сприйнятті інформації, в той час як сучасне або ж творче навчання сконцентроване на активному процесі отримання знань. І саме арт-технології є одним із засобів, які здатні забезпечити ефективне навчання іноземних мов, формування та розвиток мовних та мовленнєвих умінь і навичок в іноземній мові. Для кращого розуміння сутності поняття арт-технологій, доцільно розглянути поняття «технології навчання». Технологією навчання, відповідно до наукових робіт В. Павленка, зазвичай називають: «сукупність раціональних способів організації процесу навчання як певної системи, які забезпечують гарантоване досягнення поставленої мети

навчання та бажаного результату за певний термін» [30]. Основними компонентами технологій навчання є форми і засоби, цілі навчання, методи, а також поетапність засвоєння навчального матеріалу. Усі школярі завжди прагнуть освоювати все нове та цікаве для них, а учні 5-х класів ще більше хочуть пізнавати новий для себе матеріал, адже знаходяться на перехідному етапі від початкової до середньої школи. Використання новітніх технологій навчання на уроках англійської мови, зокрема арт-технологій дозволяє учням 5-х класів розкрити увесь творчий потенціал та знайти щось незвичайне та цікаве для себе. На основі проведення експериментального дослідження Н. Майєр та О. Устименко, було досліджено, що застосування арт-технологій під час вивчення нових лексичних одиниць на уроках англійської мови являється абсолютно правильним рішенням, адже учні відчують інтерес до теми, яка вивчається, саме тому більше залучені та заохочення в процес сприймання та запам'ятовування нових слів. Під час досліду, який був проведений в одній з американських шкіл, учні 5-го класу вивчали тему «Feelings and emotions», учитель використав такі арт-технології під час роботи з лексичним матеріалом: музичну арт-технологію/терапію, малювання, драматизацію, фото-технологію та колажування. Дослідження показало, що саме нестандартний підхід до уроку зміг підвищити показники успішності учнів в рази. Вчені порівняли результати засвоєння лексичних одиниць до використання арт-технологій і після, показник зріс з 25% до 60%. 25% учнів добре засвоїли лексичні одиниці навчаючись за програмою стандартних методик, в той час як 60% учнів засвоїли добре нові слова з використанням арт-технологій. Результати вражаючі [38, с.100]. Саме такий досвід варто переймати в інших країн та широко застосовувати його на уроках англійської мови в українських школах та взагалі у всіх закладах освіти. Дуже багато учнів під час вивчення лексичних одиниць віднайшли своє хобі та почали його розвивати. Ось саме розвиток творчого індивіда, розкриття в ньому чогось незвіданого і є основною метою поняття «арт-технологій», в основу якого лягає саме закордонний досвід навчання.

Позитивний вплив арт-технологій на учнів 5-х класів під час вивчення нових лексичних одиниць базується на трьох позиціях за словами Дж. Коуді (J. Coady) та Т. Хакінс (T. Huckin). На їхню думку, формула успіху у вивченні англійської мови полягає у таких властивостях арт-технологій: креативне мислення (КМ), імпровізація (І) та фоновий режим (ФР). Розвиток креативного мислення виявляється у різних відповідях учнів, тобто розроблені вправи з використанням арт-технологій змушують учнів мислити нестандартно та індивідуально, що породжує краще розуміння лексичних слів на рівні відчуттів та емоцій. Імпровізація допомагає п'ятикласникам не використовувати усім нам відомого «заучування», та замінити його на розуміння слова та його значення. На додаток, властивість фонового режиму, яка гарантує учням 5-го класу розуміння лексичної одиниці не відомим нам шляхом англійсько-українського перекладу, записаним під диктовку, а використовуючи додаткові/побічні способи введення в іншомовну атмосферу: відео, презентації, розповіді, казки, тексти пісень. Тобто, використовуючи усі перераховані шляхи роботи з лексикою, учитель може підвищити рівень засвоєння лексичних одиниць учнів 5-их класів. Подібні властивості допомагають креативно підійти до організації уроку та мотивувати учнів до не нудного, а творчо-результативного уроку. Такі проведені дослідження говорять, що арт-технології допомагають учням перебороти мовний бар'єр та покращити навички усного мовлення. Адже під час «фонового режиму» учні мимовільно вливаються в навчальний процес та підсвідомо розпочинають думати критично та логічно, саме такий ланцюжок і породжує успіх у вивченні нових лексичних одиниць [39, с. 15].

Частиною арт-педагогіки є арт-технології, котрі повинні бути присутні під час вивчення англійської мови. Адже в основах педагогіки лежать усі ключові позиції суті навчання. Окрім того, як уже зазначалося, арт-технології тісно пов'язані з психологією. У часи освітньої трансформації учнів та системи навчання варто приймати психологічний аспект у навчанні як один з головних та важливих, адже арт-технології змінюють емоційне самопочуття учня, дозволяють бути самим собою та вільно виражати думку. Особливо важливо

зважати на цей факт в учнів 5-го класу, дошкільного віку та у початковій школі. Адже саме у цей період відбувається становлення особистості дитини, закладаються основи формування її ціннісних орієнтирів, розвиваються необхідні предметні та універсальні уміння і навички, а також оволодіння нормами поведінки, культури мови, розвиток комунікативних навичок та здібностей [40, с. 15]. Також арт-технології дають можливість уникнути страх бути покараним поганою оцінкою або висміяним за неправильну відповідь, оскільки арт-терапія – це один із способів позбавлення усіх страхів, розслаблення і мотивування дітей на уроках. Розкриттям та дослідженням цього питання займався І. Фідер (E. Feder), який став майстром арт-терапевтичних та арт-технологічних досліджень. Важливим аспектом арт-технологій з психологічної точки зору є універсальність та мобільність. Для учнів з особливими потребами арт-технології надзвичайно підходять, показуючи, що з арт-технологіями вивчення нових лексичних одиниць можливо для абсолютно усіх учнів [43, с. 23].

До того ж використання арт-технологій – це універсальний спосіб вивчити англійську мову, який підходить різним віковим групам, різним рівням знань, для розвитку усіх видів мовленнєвої діяльності. Такий спосіб – невід’ємна частина кожного уроку на усіх етапах. Надзвичайно ефективно використовувати певний вид арт-технологій на початковому етапі уроку, до прикладу введення нових лексичних одиниць, та на кінцевому – систематизація та закріплення набутих слів. Тобто учитель обирає етап використання арт-технологій самостійно [41, с. 162].

Застосування арт-технологій повністю, на думку М. Фарокхі (M. Farokhi), відповідає основним принципам організації навчання англійської мови під час роботи з новим лексичним матеріалом в учнів 5-х класів :

- комунікативна спрямованість лексичної компетентності, оскільки забезпечується практичне користування іноземною мовою, її граматичною, фонетичною та лексичною базами;

- ситуативність та актуальність, незалежно від того, яка тема вивчається, прийоми арт-технологій адаптивні до будь-яких тематик, та вони можуть бути легко пристосовані учителем до різних ситуацій під час уроку; арт технології можуть надати навіть найбільш неактуальній та нудній темі яскравого забарвлення;

- функціональність, більше покладена правильно підібраний учителем теоретичний матеріал та практичні вправи, відео/фото матеріали [50, с. 94];

- індивідуалізація навчального процесу, яка забезпечує активну роботу учня на уроці з урахуванням його життєвого досвіду, мотивації до вивчення мови та сфери інтересів, контексту діяльності та емоційної сфери;

Поєднання іноземної мови як засобу спілкування та художньої технології забезпечить розвиток мовних навичок учня, креативності та дивергентного мислення, а також розвиток концентрації, пам'яті та уваги [51, с. 105], а також надасть можливість самим учителям сформуванню необхідного мовного середовища, розширити сферу мовного застосування та створити візуальну опору для сприйняття на слух іноземної лексики шляхом порівняння з реальними об'єктами та візуальними об'єктами.

Крім того, на початкових етапах навчання, тобто в початковій і середній школі, мистецькі технології пропонують можливість інтегрувати іноземні мови в звичну діяльність дітей, особливо в ігри. Це дозволяє їм побачити знайому інформацію з різних точок зору, побачити деякі об'єкти чи ситуації з різних точок зору, одночасно збагачуючи та накопичуючи знання про них з різних мов. Крім того, мистецькі технології пропонують можливість слідувати сучасним освітнім тенденціям, використовуючи різні технологічні засоби, такі як комп'ютери, планшети, смартфони, мультимедіа, аудіо-обладнання, віртуальна реальність у класі.

Використовуючи художню технологію на уроці, можна зосередитися на усіх стилях навчання. Стиль навчання – це спосіб, у який людина краще розуміє та опрацьовує навчальний матеріал. Це загальні підходи до вивчення іноземної мови чи будь-якого іншого предмета [44, с. 115]. За ідеальним стилем навчання

люди в основному поділяються на три типи: аудіальні, візуальні та кінестетичні. Слухачі, як правило, добре сприймають інформацію на слух і реагують на різні інтонації та ритми вимовленої інформації. Коли вони читають або вимовляють інформацію вголос, вони чудово засвоюють інформацію, але погано реагують, і навіть не розуміють і не запам'ятовують інформацію, яка просто надрукована, але жодним чином не відображається для слухового сприйняття [46]. Візуальні учні звикли уявляти будь-яку інформацію у вигляді картинок у своїй свідомості, і краще сприймають матеріал, коли перед очима друкований варіант. На відміну від аудіалів, візуали добре реагують на так звану мову тіла, різні жести, які допомагають їм відрізнити основне повідомлення від інших і слідкувати за думкою. Для кінестетиків надто важливо засвоїти матеріал на практиці, мати фізичний контакт із зовнішнім світом під час навчального процесу, тому вони також часто є дуже активними учнями. Зазвичай у традиційному навчальному процесі увага зосереджена на візуальному або звуковому. Однак художня технологія може не тільки використовувати всі ці стилі навчання, але й поєднувати та використовувати їх усі одночасно [45, с. 37].

Сьогодні у світовій освітній практиці експерти тяжіють до «дитиноцентризму», тобто центром уваги навчального процесу є учень. Це означає, що під час навчання особлива увага приділяється внутрішньому світу кожного школяра, розвитку його особистості, кругозору, навичок творчого вирішення проблем. Тому головною метою сучасного вчителя є вибір методу і форми організації навчально-виховного процесу, які найбільше відповідають цілям розвитку особистості [47, с. 200].

Завдяки найсучаснішим технологіям вчителі мають можливість створити належне мовне середовище на уроці. Часто при традиційному способі вивчення англійська мова вивчається як доповнення до рідної та інших іноземних мов, або як щось окреме від них [54, с. 15]. Проте мистецькі технології пропонують можливість розвинути багатомовну та полікультурну компетентність. На відміну від традиційної багатомовності, де вивчення іноземних мов досягається шляхом перекладу незнайомих слів на мови, які вивчаються, сучасна інтерпретація

багатомовності полягає у контекстуально-підсвідомому розумінні мов [54]. Таким чином, у процесі навчання створюється природний процес засвоєння та вивчення мови, а також відбувається процес інтеграції іноземної мови в повсякденне життя учнів.

Окрім вище перерахованих переваг використання арт-технологій, звичайно варто зазначити, що кожний метод навчання, форма, засіб і технологія не можуть бути ідеальними. П. Аббас (P. Abbas) виділяє кілька недоліків у застосуванні арт-технологій на уроці англійської мови в учнів 5-х класів при розвитку лексичної компетентності:

- складність у підготовці до занять для учителя;
- часомісткість під час уроку (вправи спрямовані на роботу з лексичними одиницями на основі арт-технологій займають багато часу на уроці);
- звикання учнів (потрібно постійно вдосконалюватися, шукати або вигадувати нові інтерпретації вправ для того аби не втратити інтерес та результативність).

Як бачимо, недоліків зовсім невелика кількість, усіх їх можна уникнути залучивши зусилля, креативність, творче мислення та організованість/планованість. Усі перераховані позиції покладаються на відповідальність учителя та його вміння працювати з поняттям та особливостями арт-технологій. Доцільно розглянути атрибути учителя під час роботи з технологіями в стилі арт. Звичайний учитель англійської мови повинен працювати з арт-технологіями на основі власних надбань та бачень, такої думки притримується американський вчений Дж. Руне (J. Rhyme) [61, с. 50]. Один із способів, як вчитель може покращити ситуацію, коли працює з учнями, які не є вмотивовані – це залучити їх до творчого процесу. Учитель має спробувати створити той самий художній проект, який виконують усі учні у класі. Крім того, вчитель повинен знати більшість інструментів і матеріалів, які використовуються для навчання. Мистецька освіта та арт-терапія постійно вивчаються, і нові відкриття легко доступні для нетерплячого вчителя. Тому вчитель англійської мови повинен шукати сучасні методи навчання, включаючи

мистецтво та терапію всіх видів. Один із способів для вчителя побудувати здорові стосунки з учнями – це запевнити їх, що їхні здобутки та успіхи будуть представлені на загал та позитивно оцінені [66, с. 505]. Це не тільки підвищує самооцінку учнів, але й дозволяє їм, як спільноті, стати більш залученими. Якщо вчитель вирішує показати роботу учня, він повинен знати про емоційні аспекти мистецтва. Існує ймовірність того, що учень може вирішити не представляти роботу публіці через особисте самовираження. В ідеалі вчитель повинен постійно кидати виклик учням. Адже, щоб не просто вчити нові лексичні слова, а ще й використовувати їх на практиці та у житті, учень повинен працювати на публіці, що і є одним з методів арт-технологій. Творчість потрібна учням для нових вражень та ідей, особливо під час вивчення нових лексичних одиниць, коли потрібно працювати з новими словами, не просто перекладати їх, пояснювати, залучати в мовні структури та зразки. Використання оживляючих аспектів творчості дозволить вчителю продовжувати викладати на високому рівні та досягати бажаних результатів. Власне створення мистецтва вчителем поживить його власний ентузіазм у тому, що він викладає. Учитель має знати про вподобання в класі та намагатися створювати завдання, пов'язані з ними. Наприклад, якщо більшість учнів у класі задіяні в групах, учитель може створити завдання на основі проектних робіт або групових творчих завдань. Мають бути встановлені цілі та способи оцінювання прогресу. Процес оцінки має бути ненав'язливим та позитивно налаштованим, щоб не викликати в учнів відчуття страху. Учитель може залучити учнів до процесу формулювання завдання. Якщо студенти зацікавлені у своїй роботі, вони, швидше за все, створять якісну роботу, про що зазначає у своїй праці Р. Сайфан (R. Syofyan). Наприклад, якщо більшість класу захоплюються рок музикою, вчитель має отримати якомога більше інформації про цей вид мистецтва та підготувати творчі завдання відповідно до такої тематики. Після отримання інформації вчителю було б ідеально спробувати пов'язати інформацію з сучасними методами арт-терапії [67, с. 56]. Використання журналу або іншого реєстратора може допомогти вчителю організувати вивчену інформацію, і інформацію слід періодично переглядати.

Систематичність, злагодженість, зацікавленість та творча інтерпретація вчителя безпосередньо впливають на результати учнів у засвоєнні нових лексичних одиниць.

I. Улман (E. Ulman) зробила великий внесок у вивчення арт-терапії в класі. Як вчитель англійської мови, їй вдалося досягнути нереальних результатів в учнів середньої школи за допомогою використання арт-технологій на уроці. В одній конкретній ситуації I. Улман (E. Ulman) використала малювання як спосіб побудови лексичних зв'язків. Вона повторила, що такий тип взаємодії може покращити засвоєння нового матеріалу учнями. Крім того, використання мистецтва на етапі засвоєння нових лексичних одиниць може відігравати важливу роль у формуванні особистості учня з обмеженими можливостями, що вказує на широке поле застосування арт-технологій. В умовах НУШ це надзвичайно важливо, адже діти з особливими потребами є невід'ємною частиною колективу і потребують навчання та уваги також. Мистецтво може бути природним зв'язком, який дозволяє передати почуття [72, с. 17]. Х. Вейдсон (H. Wadeson) пішла далі, коли дійшла висновку, що створення мистецтва в освітньому процесі – це процес, у якому переважають емоції та творчість, позитив та бажання вчитися і творити. Це дозволяє учневі краще зрозуміти свої почуття, віднайти свої підходящі стиль та засіб навчання.

К. Янг (K. Young) виявив, що, коли учень ігнорує почуття, він не приймає навколишню нову інформацію правдиво і достовірно. Крім того, М. Танвер (M. Tanveer) стверджував, що багато аргументів на користь арт-терапії мають одну спільну рису, яка полягає в тому, що учні можуть краще пізнавати власні емоції, щоб краще поглинати нову інформацію у вивченні англійської мови [68, с.50]. Крім того, мистецтво можна використовувати, щоб допомогти інтегрувати нових учнів у нову шкільну систему. Учитель набуває нової ролі наставника-митця-художника. Це так важливо для учнів середньої ланки відчувати розуміння та наставництво. Саме тому роль вчителя продумати роботу з мистецтвом якомога краще, залучаючи усі можливі види арт-технологій. Згідно з I. Улман (E. Ulman) *«поняття арт-технологій з'явилося аби поєднувати*

мистецтво вчитися і навчати» [70, с. 54]. Творче навчання та вивчення англійської мови може бути єдиним засобом, за допомогою якого учні зможуть розкрити навички усного мовлення за допомогою вивчених лексичних одиниць. М. Воршауер (M. Warschauer) дійшов висновку, що прийом мистецтва на уроці англійської мови був справді єдиним способом самовираження студента. Таким чином, мова та спілкування є невід'ємною частиною лексичної сформованості учнів 5-х класів, вони взаємопов'язані. Сутність поняття арт-технологій включає в себе саме розкриття такого зв'язку: учитель-учень-спілкування-лексичний матеріал-творчість [72, с. 56].

Підводячи підсумки, варто зазначити, що найнадійніший шлях до успішного вивчення англійської мови учнів середньої школи – це їхнє знайомство з поняттям арт-технологій та активне використання учителем різноманітних форм і засобів навчання творчого спрямування. Вплив арт-технологічних прийомів на ефективність вивчення англійської мови учнів середньої школи не змусить чекати.

1.4 Різновиди арт-технологій та їх вплив на формування й розвиток англійської лексичної компетентності учнів 5-х класів

Основною метою вивчення лексичних одиниць учнів п'ятих класів є максимальне досягнення ефективності їх засвоєння та використання. Попередньо нами було проаналізовано сутність та роль поняття арт-технологій на лоні сучасної освіти в середній школі. Проте варто розглянути види арт-технологій та їхню специфіку в межах формування лексичної компетентності учнів 5-х класів. Адже дуже важливо підібрати вдалі методи, форми, засоби, прийоми навчання, спрямовані на розвиток творчої особистості учня шляхом впровадження в навчальний процес арт-технологічних шляхів роботи з лексикою. Дуже важливо проаналізувати різні підходи до вивчення поданої теми, досліджуючи усі особливості впливу різновидів арт-технологій на розвиток англійської компетентності учнів 5 класів.

Існують різні класифікації арт-технологій в сучасній науці. Нами було проаналізовано кілька класифікацій, проте найдоцільнішим було прийнято рішення розглянути класифікацію таких авторів : Дж. Мукоролі (J. Mukoroli) та І. Мошкова (E. Moshkova), які перелічують і характеризують основні види арт-технологій: музична технологія (терапія), драматизація, хобі-технологія, фото-технологія, колажування, імаготерапія, ізотерапія, танцетерапія, ігрова технологія.

Найпопулярніша та найперша арт-технологія, яка розпочинає список технологій – це *музична технологія (терапія)*, яка представлена у Сполучених Штатах Америки як терапевтичне, тобто лікувальне, використання музики на уроках англійської мови, а зокрема під час формування іншомовної лексичної компетентності. Ще 10 років назад в американських закладах освіти широкого розголосу набуло використання педагогами на уроках англійської мови музичних композицій під час розвитку усіх видів мовленнєвої діяльності: читання, говоріння, письмо, аудіювання. Проте найбільше учителі використовували музику під час введення учнів в атмосферу уроку та на кінцевому етапі для підведення логічного підсумку в якості терапевтичного ефекту. Адже після введення музичної терапії на урок англійської мови учні показали такі результати: хороший настрій, сприятливий емоційний фон, готовність працювати, сприймати новий матеріал. Техніка музичної технології (музикотерапії) поширились на заклади освіти все інтенсивніше. В 2020 році спілка молодих та амбітних учителів США дослідили явище музичної медитації. Одним з видів музикотерапії почали використовувати музичну медитацію, для підтримки емоційного фону на уроках англійської мови. Терапія працює і до сьогодні в усіх закладах США [74, с. 45]. В Україні таке поняття музичної медитації, на жаль, не відоме в освітньому просторі. Проте очевидно, що величезна потреба у цьому є, адже через постійні стресові ситуації, котрі відбуваються в Україні на фоні війни, поширення Covid-19 та інші індивідуальні проблеми, учні потребують стабілізації емоційного фону, що можливо засобами арт-терапевтичної методики. Це надзвичайно важливо формувати на уроці

англійської мови сприятливі умови навчання. Перші кроки у цьому роблять ентузіасти: психологи, соціальні працівники, педагоги, психотерапевти, медичні працівники, мистецтвознавці. Але варто зазначити, що існує як науково-теоретична база, так і системна практика та системне навчання. Окрім того, музикотерапія офіційно не визнана як окрема спеціальність у напрямках психології, психотерапії, медицини та музики. Дуже часто про неї згадують в рамках арт-педагогіки. Ідея використання музики та пісень при вивченні іноземних мов не нова. Американська вчителька і піаністка Керолін Грем більше 30 років тому поєднала ритм розмовної американської англійської мови з ритмом-джазу і створила Jazz Chants, які підходять для учнів усіх рівнів та ланок навчання. Ритм джазу ілюструє природний акцент та інтонацію розмовної англійської мови, правильне застосування нової лексики, що посилює навички говоріння та слухання, робить навчання мотивованим та цікавим і дозволяє засвоїти досить багато лексичних одиниць [73, с. 23].

До основних переваг використання музики в процесі вивчення англійської мови британський викладач і автор багатьох публікацій Дж. Мерфі (J. Murphy) відносить: 1) музика підвищує рівень мотивації, особливо для учнів 5-х класів, які перебувають на порозі підліткового віку; 2) під музичний супровід легко працювати зі словниковим запасом учнів; 3) процес вивчення нової лексики цікавіший, ніж стандартні методи навчання. Автор книги «Музика і пісня» Тім Мерфі підкреслює, що при викладанні мови все, що ми можемо робити з текстами, ми можемо робити і з піснями, або з текстами про пісні: *«вивчати граматику; розвивати вміння слухати текст, ігноруючи незнайомі слова; читати пісні з лінгвістичними цілями; складати пісні, статті про пісні, листи до співаків, анкети; обговорювати пісні; перекладати пісні; писати діалоги, використовуючи слова пісень, розігрувати рольові ігри (як пісенні герої або співак-кореспондент)»*. Також він додає: *«можна диктувати пісню; використовувати пісню для вправ для заповнення пропусків у тексті або для виправлення помилок, використовувати музику як фон для різних видів діяльності; інтегрувати пісні в проектну роботу; активізувати або розслабити*

клас подумки; вправляти вимову, інтонацію та наголос, хорове повторення; викладати словниковий запас та культуру; дізнатися більше про своїх учнів та від учнів, дозволяючи їм вибрати та пояснювати свою музику; весело проводити час» [71, с. 12]. Т. Мерфі (Т. Murphy) підкреслює, що музична-терапія на уроках англійської мови в учнів 5-х класів не може використовуватися як окремий і є єдиний прийом навчання, він слугує доповнюючим елементом, тобто можливо розвивати граматичну, лексичну, фонетичну та інші компетентності шляхом використання музики. На думку Т. Мерфі (Т. Murphy) важливо вмикати фонову музику в кінці і на початку уроку, під час написання лексичних диктантів та письмових вправ, виконання групових та проектних робіт, індивідуальних вправ. Т. Мерфі підкреслює, «що музика та пісні – це не «нова техніка» у вивченні мови, а скоріше інструмент, за допомогою якого ми можемо оживити та пришвидшити процес навчання» [70, с. 45]. Від викладача та учнів залежить, наскільки і як вони будуть насолоджуватися перевагами, які може запропонувати музика та пісні. Т. Мерфі (Т. Murphy) у книзі «Музика та пісня» показує, як можна використовувати музику та пісні в класі, які вправи можна виконувати з текстами. Музична терапія при вивченні лексичних одиниць існує у двох формах: рецептивній і активній. Рецептивна – сприймання музики та нових лексичних одиниць, з корекційною метою. Активна форма полягає у відтворенні музичних творів з використанням нових слів, вияві творчих думок, імпровізацій. Тобто учні 5-го класу мають змогу спочатку сприйняти нову лексику шляхом пісні, а потім відтворити нові лексичні одиниці самостійно. Музика стає захисним механізмом, який перетворює негативні емоції, гнів, страх, агресію в соціально прийнятну форму в процесі творчості. П. Хев (P. Have) взагалі дійшов висновку, що мова і музика – цілісна частина, дві знакові системи; в основі кожної з них лежить звук, саме тому це надважливо для учнів поєднувати музичне мистецтво та вивчення англійської мови. Звуки, як комунікативні сигнали, несли і несуть людям цінну інформацію [54]. Використання іноземної пісні в процесі навчання іноземних мов сприяє:

- розширенню словникового запасу;

- вдосконаленню навичок вимови;
- досягненню максимально можливої точності в артикуляції, ритміці й інтонації;
- розвитку умінь і навичок читання та аудіювання;
- розвитку підготовленої та спонтанної мови;
- спонуканню до монологічного і діалогічного висловлювань;
- тренуванні і закріпленню лексичного і граматичного матеріалу.

Методичні аспекти використання музики у вивченні мови для учнів 5 класу:

✓ лексичний (пісня як форма мовного спілкування, як більш ґрунтовний спосіб засвоєння та розширення словникового запасу, оскільки включає нові лексичні одиниці та вирази, організовані у певному ритмі впливає на ефективне формування словникового запасу слів; ритмічна музика у віршах і піснях допомагає швидше засвоїти слова, фрази, речення, виправити інтонацію; у текстах пісень уже знайома лексика вживається в новому знайденому контексті, цей момент сприяє її активізації в подібних мовних ситуаціях);

✓ фонетичні аспекти (пісні сприяють поліпшенню вимови на іноземних мовах і розвитку музичного слуху; добре розвинений музичний слух допомагає вловлювати найдрібніші нюанси у вимові відмінності іноземних звуків, розучування та відтворення коротких, простих, часто повторюваних пісень сприяє закріпленню правильної вимови та вимови, особливостей ритму, швидкості мовлення, правил фазового наголошення тощо);

✓ граматичні аспекти (при використанні пісень краще засвоюється й граматична структура);

✓ синтаксичні аспекти (пісні та інші музичні твори спонукають до дискурсу монологів і діалогів, сприяють розвитку підготовленого та спонтанного мовлення, загалом вони є основою для розвитку мовної діяльності);

✓ культурологічні аспекти (якщо зміст підручників з мовознавства інформує учня, тобто впливає на його інтелект і пам'ять, то матеріал пісень

впливає не лише на емоції людей, а й на зорову та художню пам'ять, як носій культурної інформації пісні також формувати духовну культуру учнів);

✓ естетичні аспекти (пісні сприяють естетичному вихованню аудиторії: учні набувають певної міри знань про музичне мистецтво, формують художній смак);

✓ психологічний аспект (музика і пісні створюють сприятливий психологічний клімат і знижують психологічне навантаження; сприяють зміцненню міжособистісних відносин, згуртуванню групи і більш повному розкриттю творчих здібностей кожного) [54, с. 54].

У процесі навчання іноземних мов можливо використовувати будь-який тип пісні. Методика роботи з кожним видом пісні відрізняється, це залежить і від рівня знань учнів, і від інших факторів. Основна формула: вправи до пісні – пісня – вправи після пісні. Подальша робота з піснею передбачає різні завдання-обговорення порушеної в пісні тематики; краще виконання пісні по рядах і т. д. На наступних кількох заняттях буває досить повторити пісню один-два рази, щоб новий матеріал запам'ятався добре, і потрібні мовні навички сформувалися у достатній мірі. Кожна із запропонованих пісень може використовуватися як ефективний засіб для закріплення і повторення нового лексичного матеріалу.

Отже, при використанні музики під час розвитку англомовної лексики зростає та збільшується бажання в учнів до вивчення англійської мови. Застосування пісень під час вивчення англійської мови в 5-х класах – це неодмінний атрибут кожного уроку.

Наступним не менш важливим кроком у дослідженні сучасної освітньої бази є *технологія драматизації*. Театралізування віршів і пісень, діалогів, текстів за допомогою монологічного мовлення також є одним із найефективніших способів запам'ятовування стійких лексичних оборотів і конструкцій, оскільки сам процес може утримувати увагу найбільш пасивних учнів. Під час репетиції студенти на несвідомому рівні запам'ятовували не лише свої слова, а й учасників усього театралізованого дійства, а також музичний

супровід [72, с. 21]. Маленьких учасників для виконання невеликої пісні слід відбирати, виходячи зі співочих здібностей дітей, їх характеру та серйозності ставлення до справи. Драматичний підхід також дозволяє учневі продуктивно працювати з інтонацією та вимовою, оскільки кожному вимовленому слову надається сенс під час виступу, дитина намагається виконати свою роль найкращим чином, що і показує її зацікавленість у завданні. Драматизація літературних сюжетів продуктивно впливає на свідомість учнів, спонукаючи до мимовільного запам'ятовування римованих мовних зворотів в супроводі з живими діями.

Не менш важливим у підвищенні результативності роботи учнів на уроці англійської мови є використання наочного різновиду арт-технологій – *фото-терапії*. Її сутність полягає в створенні або сприйнятті готового продукту з метою активізації різних сенсорних систем (зору, кінестетики, тактильної чутливості), розвитку творчої уяви, власного бачення ситуації. Аналіз, коментування, розбір, опис, уявлення, перенесення в атмосферу – відноситься до фото-терапії. Кожен учень любить робити фото, або фотографуватися, адже усі зареєстровані у соціальних мережах : TikTok, Instagram, Facebook, Likee. Можливо поєднувати вивчення нової лексики учнів 5-х класів на уроках англійської мови та виставлення фото в соціальні мережі. Таку практику спробував у себе на уроках Л. Штайнхайдт. Його завданням для учнів було виставити тематичне фото в мережі та написати пост англійською мовою до нього. Таким чином, під час виконання поданого завдання учні поєднали процес навчання та заняття улюбленою справою. Фото-технологія довела усьому класу, що вчити слова надзвичайно захоплююче. Відтоді, усі учні здобули мотивацію, інтерес та високі результати успішності у вивченні та запам'ятовуванні нових слів [54].

Фото можна використовувати не лише в соціальних мережах, а й в звичному паперовому вигляді. Учні можуть приносити свої фото, або друкувати їх відповідно до тематики, а потім обмінюватися з однокласниками і вгадувати

чис це фото, шляхом задавання питань, використовуючи нові лексичні одиниці з теми.

Отже, робота з фото-технологією має безпрецедентний вплив на розвиток лексичної та інших компетентностей в учнів 5-х класів на уроці англійської мови. Учителі можуть спокійно використовувати її на уроках при розвитку усіх видів мовленнєвої діяльності.

Наступним різновидом арт-технологій розглядається *ізотерапія*, яка є основоположним методом арт-терапії. Ізотерапія, інакше кажучи, – це образотворча діяльність. Ізометрична терапія як метод арт-терапії – це творче, спонтанне або тематичне малювання. Малювання є ефективним засобом, оскільки з його допомогою учні можуть вільно виражати свої думки, почуття та переживання мовою образів, символів і фарб, позбавляючись при цьому негативних переживань і «змальовуючи» своє ставлення до навколишньої дійсності. Цей напрям є основоположним для арт-терапії, оскільки передбачає малювання на всіх можливих поверхнях, починаючи з паперу, полотна і закінчуючи дерев'яними та скляними поверхнями, тканинами тощо [70, с. 11]. Перевагами малювання є те, що воно не вимагає спеціальних знань, багато ресурсів, матеріалів, та може охопити велику кількість тем, ситуацій, об'єктів та предметів. Усе, що потрібно від учня, це використовувати свою уяву та пам'ять для створення малюнку. У малюванні не існує такого поняття як «правильно» чи «неправильно» [76, с. 111]. Існує тільки уява дитини та свобода у її намаганні проявити своє внутрішнє «я». Малювати можна будь-якими матеріалами на будь-якій поверхні, будь то олівці, фломастери, фарби, крейда або ж пісок чи мука, папір, дошка, екран смартфона чи комп'ютера, або ж стіна та асфальт. Особливо ефективний прийом малювання у роботі з учнями 5-х класів, оскільки, у силу свого раннього віку та розвитку, вони більше мислять та сприймають світ як сукупність різноманітних форм, кольорів, відчуттів та звуків [70, с. 19].

Ізотермотерапія активізує важливі психічні функції (мова, сприйняття, координацію рухів, мислення) і забезпечує зв'язок між ними. Зв'язок між ізотерапією та арт-педагогікою встановив вчений М. Джонсон. На основі його

досліджень були зроблені висновки, що немає кращого способу навчати учнів англійської мови, окрім арт-технології ізотерапії. Відображення на папері емоцій, асоціацій, об'єктів та предметів сприяє розвитку ефективного засвоєння усіх видів мовленнєвої діяльності. Однак, найбільший акцент дослідник ставить на розвиток лексичної компетентності учнів середньої ланки. На його думку, вплив ізотерапії на засвоєння нових слів учнів 5-их класів беззаперечний. Творчі зображення на папері чи на дошці тих чи інших нових лексичних одиниць, асоціацій учнів, чи пряме зображення слова впливає на засвоєння слова. Було досліджено, що технологія ізотерапії під час розвитку лексичної компетентності в 5-х класах збільшує результативність на 35%. Психокорекційні можливості ізотерапії полягають у вивченні і дослідженні особливостей подій, ситуацій, спектру емоцій та почуттів, розвитку міжособистісних стосунків, збільшенню рівня самоприйняття. Беручи до уваги концепцію К. Юнга, слід пам'ятати, що несвідоме у малюнку, відображаючись через образи та символи, є вказівником до трактування актуальної ситуації, події чи особистісних проблем. Тому уся ізопродукція є «прямими повідомленнями несвідомого, які не можуть бути настільки легко закамуюфльованими, як у вербальній комунікації». Будь-який малюнок і зображення в ньому, певним чином, виступають психологічними захистом, у яких учень акумулює свої травматичні та негативні переживання. Кожен образ та символ виконує функцію контейнування, не даючи можливості «виходу назовні», а навпаки, дистанціює переживання суб'єкта за рахунок механізму проєкції. Символи чи образи у малюнку можуть утримувати в собі складні переживання до того часу, поки вони не будуть усвідомленими, вербалізованими та прийнятими. Тобто під час засвоєння нових слів на уроці англійської учнів 5-х класів учитель повинен використовувати технологію ізотерапії в арт-терапевтичних цілях, не лише для кращого засвоєння нової лексики, а й з метою налагодження емоційного фону та настрою учнів.

Існує кілька способів подальшої роботи з цими малюнками. Часто вони або демонструються усі одночасно і учасники обговорюють їх, аналізують та знаходять спільне і відмінне у тематиках малюнків, або ж кожен малюнок

аналізується окремо [9, с. 200]. Головна мета цього виду діяльності – це змусити учнів активізувати усі свої лексичні знання на уроці англійської мови задля коментування отриманих малюнків. Під час коментування вони можуть просто розповідати або ж про зміст картини, або ж називати асоціації, які виникають у їхніх думках, коли вони дивляться на ці малюнки, або описувати свою реакцію від процесу та побаченого на малюнку [4, с. 162]. У роботі з малюнками учнів використовуються різні підходи. Малюнки можна використовувати на різних етапах роботи з лексичним матеріалом: введення лексичних одиниць, систематизація та закріплення/засвоєння нової лексики. Згідно класифікації О. Татарено існують такі методики малювання:

- вільне малювання (малюнок за власним бажанням);
- комунікативне малювання (малюванням в парах, але учні спілкуються тільки за допомогою образів та символів);
- спільне малювання (кілька учнів або група мовчки малюють на одному аркуші лексичні одиниці з теми);
- доповнююче малювання (малюнок по колу, де кожен учасник доповнює своїми елементами) [65, с. 25].

Завдяки спільному малюванню активізуються групові процеси, де кожен учень може усвідомити свою групову роль. При аналізі таких малюнків особливу увагу приділяють змісту, способу подачі, кольору, формі, композиції. Важливо проаналізувати малюнки та застосувати прийоми комунікації: представлення малюнків, описова діяльність, які підсилять запам'ятовування лексичних одиниць особливо в учнів 5-х класів, які постійно прагнуть розповідати свої історії та виражати свої емоції. Вияв внутрішніх переживань через учнівський малюнок являється гарним способом направити енергію учнів в русло вивчення нових слів. Працюючи з цим видом роботи, школярі 5-х класів розвивають абстрактно-логічне мислення, виражають стан, у якому вони перебувають.

При використанні ізотерапії активізуються обидві півкулі мозку, тобто права півкуля, яка відповідає за розуміння стилістичних прийомів, таких як метафора, та включає нашу уяву, обробляє невербальну інформацію, що

виражається у символах та образах, та стимулює інтуїцію, у той час як ліва, що відповідає за логічне та аналітичне мислення [8, с. 42] – обробляє та аналізує отриману вербальну іншомовну інформацію. Комунікативний акт з залученням мовних та мовленнєвих знань учня стає можливим вже навіть на початковому етапі вивчення іноземної мови, оскільки використання паралельно з іноземною ще й рідної мови для повнішого розуміння є допустимим та правильним. Починати комунікацію можна з найпростіших питань, таких як «What is shown here?» та «What can you see in this picture?» [18, с. 15]. Це спонукає процес запам'ятовування найпростіших комунікативних ситуацій, моделей діалогів, запитань та відповідей на них, найпростішого лексичного мінімуму. Якщо рівень знань учня дозволяє перейти до більш активної дискусії, то складність відповідей можна підвищувати, наприклад, попросивши його описати зображений на малюнку предмет та його якості, цілі використання.

Під час ізотерапії на більш складніших рівнях вивчення іноземної мови можна застосовувати не лише власне намальовані учнями малюнки, а ще й влаштовувати справжні дискусії про різні види мистецтва та картини відомих художників. До цих дискусій можна також підключати історичний та культурний контекст, що значно збагатить фонові знання учнів. Мистецтво завжди несе в собі певний візуальний меседж: про самого митця, про світ, суспільство, про нас самих [18, с. 15]. Тому такий вид діяльності спонукатиме учнів активно шукати шляхи висловити свою власну думку про витвір мистецтва та у такий спосіб працювати над своїм рівнем вільності володіння іноземною мовою.

До ізотерапії можна також віднести прийом *колажування*. Колаж – це певне зображення або дизайн, розміщене на певній поверхні, зазвичай шляхом приклеювання різних матеріалів та об'єктів різних форм та кольору. Це також чудова альтернатива малюванню [16, с. 43]. Колажування – це чудовий спосіб сформуванню та закріпленню лексичних знань, тобто мовні уміння і навички. Колажування як арт-терапевтична техніка є створення зображень шляхом

застосування фотографій, вирізок із газет і журналів, тканин, кольорового паперу, а також дерева, дроту, мотузок тощо.

Основними цілями виконання колажу на уроках англійської мови є:

- створення сприятливих умов до вільного самопочуття учнів та ефективного формування усіх компетентностей;
- прояв творчих здібностей, оригінальності та унікальності;
- вираження почуттів та думок через візуальні образи, картинки;
- візуалізація поставлених цілей вчителем та наочне оцінювання їхніх результатів;

Техніку колажування доцільно застосовувати як в індивідуальній, так і груповій роботі. Відповідно до теми колажу можна використовувати музику, що є важливим фоном для творчої діяльності і створенні позитивної атмосфери.

Основними темами колажів відповідно для учнів 5 класу можуть бути: «You are the best», «My dreams», «My family», «My best friend», «My hobbies». У якості опори для колажу, тобто самої поверхні колажу, можна використовувати будь-який матеріал, до якого можна щось приклеїти. Матеріали для самого колажу можна як створити самостійно, так і вирізати з будь-яких журналів, карток, газет, листівок, тканини та предметів декору [16, с. 43]. Темою колажу також може бути будь-що. Жодних обмежень. Чудовим неординарним прикладом колажу може бути колаж частин людського тіла власне на самій людині. У свою чергу одним із видів колажування можна назвати mind-map [13, с. 320]. Вони бувають різні, як звичайні асоціації за темою, так і цілі конспекти з використанням малюнків, відео, GIF-файлів, тобто будь-якої творчості.

Невід'ємним складником системи арт-технологій є *імаготерапія*. Імаготерапія – це досить творчий вид взаємодії, який дозволяє учням розвивати своє мовлення, його виразність і чіткість, працювати над мімікою та жестами, краще розуміти свої можливості, покращувати стосунки з однолітками. Арт-терапевтичні технології постійно розвиваються, з'являються нові прийоми, методи взаємодії. Ця технологія найновіша і перебуває на стадії дослідження.

Розвиток хобі-технології як різновиду арт-технологій потрапив до рук дослідників зовсім нещодавно. Технологія хобі-терапії практично не досліджена, перебуває на стадії розвитку та удосконалення. Її початкове значення – це набір технік і вправ для розвитку творчого потенціалу особистості, релевантного інтересам учнів та розкриття внутрішнього «Я». Основна ціль хобі терапії зокрема в освітньому просторі – це залучення усіх учнів до навчального процесу та розкриття їхньої важливості та потенціалу. Спілка науковців з Великої Британії провела дослідження цієї новітньої технології в парадигмі сучасної освіти при вивченні іноземних мов. Їхні результати досліджень вразили представників освітніх закладів багатьох країн. Сутність їхнього дослідження полягала в тому, щоб дослідити успіхи сформованості англomовної лексичної компетентності учнів середньої школи. Для експериментальної групи було вирішено взяти учнів 5-го класу, котрі вивчали тему: «All about me». Ключовим завданням дослідження було використати хобі-технологію під час засвоєння нових лексичних одиниць та дослідити ефективність її застосування. На передекспериментальному етапі дослідження відсоток учнів, які володіли лексичними одиницями на високому рівні складав 35%, на післяекспериментальному етапі – 75%. Результати дослідження довели, що учні значно краще засвоїли нову лексику саме під час роботи з хобі-технологією. Учні працювали в групах, самостійно і в парах. Усі лексичні одиниці були подані у формі вікторин, питань, ігор, малюнків, колажів, з використанням музичного супроводу, найголовніше, що усі лексичні одиниці відповідали різним інтересам учнів. Усі віднайшли щось цікаве для себе, тобто не лише засвоїли лексичні одиниці, сформувавши нові хобі та вподобання. Меті експерименту було досягнуто. Усі учні були задоволені. Отже, вплив хобі-технології на засвоєння лексичних одиниць учнів 5-их класів відчутний та ефективний.

Ще однією новою терапією в межах освітнього процесу являється *танцетехнологія*. На перший погляд, танець не має жодного відношення до освіти. Проте дослідницька група науковців : Л. Мошіні, С. Мкніф (S. Mcniff) та І. Пасов в 2019 році віднайшла способи використання танцю на уроках

англійської мови. Їхні розробки вправ, на основі використання танцю, стали справжнім шедевром в сучасній педагогіці. Науковці трактували нове поняття таким чином: *«Танцетерапія – це нове поняття в освітньому процесі, яке спрямоване на засвоєння нових знань та розвиток навичок комунікації з однолітками шляхом рухів»* [51, с. 45].

Учні 5-х класів перебувають в постійній потребі перебувати в русі. Цей факт дуже часто ігнорується педагогами, проте танцетерапія дуже вдало підійшла до вирішення цієї проблеми. Адже група науковців довела, що танцетерапію потрібно вводити на початку уроку, в ході уроку та вкінці. Учні, які займаються активною діяльністю, набагато більше запам'ятовують, працюють та сприймають нову інформацію. Такий факт доведений вже давно психологами: *«Чим більше учень в русі, тим вища продуктивність праці»* [70].

Розглядаючи танцетерапію в контексті вивчення англійської мови в учнів 5-их класів, варто зазначити думку Д. Сінглтона та Р. Штернберга, які вважають, що методика танцю не просто потрібно використовувати як допоміжний/фоновий засіб навчання, а надавати їй широкого використання на всіх етапах уроку. До прикладу, на етапі розвитку лексичної компетентності в учнів 5-х класів під час вивчення теми «Sport» учні вивчають багато нових лексичних одиниць, пов'язаних з рухом, але насправді не рухаються взагалі. Тому, доречним буде ввести технологію танцетерапії: ранкову зарядку з використанням тематичної лексики: run/jump/jog/skip/, підсилена не лише словесно, а й активно. Такий спосіб запам'ятовування слів підвищує продуктивне засвоєння лексичних одиниць на 50% і більше.

Ігрові арт-технології займають завершальне місце у розглянутій нами класифікації усіх технологій. Оскільки в загальноосвітній школі класи змішані, і, як наслідок, мовні здібності можуть сильно відрізнятись, то при використанні типових програм у багатьох учнів виникають труднощі в засвоєнні навчального матеріалу. Інтерес до предмета згасає. Для допомоги саме таким учням пропонується використовувати такий різновид арт-технологій як ігрові прийоми. Гра визначається як форма діяльності в умовних ситуаціях, спрямованих на

відтворення і засвоєння суспільного досвіду, фіксованого в соціально закріплених способах здійснення предметних дій, в предметах науки і культури. *«Гра – специфічна діяльність, яка включає всі компоненти діяльності, а результатом є емоційне насичення»* [34, с.14].

У даний час існує безліч видів ігор, але серед них можна виділити такі групи:

- 1) фонетичні;
- 2) граматичні ігри;
- 3) гри для навчання читання;
- 4) гри для навчання аудіювання;
- 5) гри для навчання говорінню;
- 6) змішані гри;
- 7) комунікативні ігри.

У мовних іграх основним матеріалом є сама мова. У різних іграх розвиваються різні лінгвістичні навички: аудіювання, читання, говоріння, письмо. Однак часто модифікують гру, підлаштовуючи її під свої потреби. Наведемо приклади ігор, що відносяться до кожної з перерахованих вище груп. Серед фонетичних ігор можна виділити, наприклад, ігри-загадки, ігри-імітації, ігри-змагання, ігри з предметами, ігри на уважність. При навчанні лексиці доцільно використовувати ігри на картках, загадки, кросворди, чайнворд, ігри типу «Find the word», «Find a proverb». Дуже поширені гри типу «Auction» або «Duel», «Lottery», «A chain of words on the topic» і т. д. Серед граматичних ігор можна використовувати такі: «Guess, who is speaking», «Where were you?», «Hide-and-Seek in a Picture», «Lazy-bones». При навчанні читанню можна використовувати ігри, які імітують реальні життєві ситуації, наприклад «At the doctor's office», «Competition of TV announcers», «Playing the computer». Особливий інтерес у навчанні сприйняттю на слух викликають ігри, в яких після прослуховування тексту (бажано з великою кількістю персонажів) необхідно розіграти сценку за змістом тексту. У цих іграх учні демонструють не тільки свої здібності до аудіювання, але і свої артистичні здібності. В іграх при навчанні аудіюванню

дитина може проявити себе як особистість, а також як член колективу. Серед комунікативних ігор найбільшим успіхом на уроках користуються ігри з нестачею інформації (переможцем стає той, хто першим об'єднає всю інформацію, отриману від інших учасників), ігри на вгадування (переможець – той, хто правильно вгадає, наприклад, гра «Who am I?», де учасники повинні вгадати, ким є той, хто водить, задаючи йому питання), колективні ігри (популярні ігри типу «crosswordpuzzles», «domino», «bingo»), ігри на увагу (переможцем є той, хто найбільш уважно виконає завдання), ігри на розвиток пам'яті (перемагає той, хто краще за все запам'ятав інформацію, особливо цікаві такі ігри для 5-их класів). Як приклади комунікативних ігор можна також привести рольові ігри. В таких іграх дається певна задача, яку учні можуть виконати, дотримуючись деяких правил.

Отже, залучення різних видів ігор до розвитку усіх компетентностей на уроці англійської мови 5-х класів має неабиякий вплив на сформованість хорошого рівня володіння усіма видами мовленнєвої діяльності.

2 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 5-Х КЛАСІВ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ТЕХНОЛОГІЙ

2.1 Аналіз стану використання інноваційних арт-терапевтичних підходів під час вивчення лексики на уроках англійської мови у 5-х класах НУШ

В рамках Нової української школи важливо знати іноземну мову як засіб спілкування. Однак на практиці часто можна спостерігати, що учні відчувають труднощі в спілкуванні на уроках англійської мови. Складність викладання іноземної мови, на думку психологів і вчителів, пов'язана з низкою факторів, основними з яких є: емоційне напруження, мовний бар'єр, знижений інтерес до навчання. Подоланню цих проблем може сприяти правильний вибір педагогічних технологій. Для подолання труднощів у спілкуванні на уроках англійської мови для учнів загальноосвітньої школи активно пропонуються останнім часом різні арт-терапевтичні технології, проте вони не включені в навчальний процес: фото-технологія, колажування, драматизація, імаготерапія, танцетехнологія, музична-технологія, ізотерапія. Багато вчителів не використовують різні види мистецтва у своїй практичній роботі. У той же час потенціал та ефект використання творчих завдань, заснованих на включенні прийомів і методів роботи з мистецькими технологіями, педагоги оцінюють не повною мірою. Завдяки танцю, театралізації, музиці та співу можна створити сприятливу навчальну атмосферу на уроці, підвищити мотивацію, підвищити успішність, зняти емоційне напруження, а також сформувати та розвивати мовленнєві вміння та навички учнів. Вправи з використанням технологій арт-терапії є провідним інструментом досягнення головної мети вивчення іноземної мови – формування комунікативної особистості, здатної задавати питання, висловлювати свої думки, розповідати про події минулого, сьогодення чи майбутнього. За словами Т. Мерфі : *«Словосполучення арт-терапія в науково-педагогічній інтерпретації розуміється як турбота про емоційний добробут та*

психологічне здоров'я особистості, групи, колективу засобами художньої діяльності» [34].

Включення мистецьких технологій з елементами арт-терапії у навчальний процес може суттєво допомогти вчителю у викладанні англійської мови. До прикладу популярна за кордоном музична арт-терапія, тобто не просто розучування та спів пісень, а саме використання мелодії для встановлення емоційних та навчальних зв'язків, має шалений попит в учнів середньої школи за кордоном. Така терапія надихає, дає чітко зрозуміти основні завдання від вчителя та спонукає до вивчення англійської мови.

Однак, українські учителі не використовують новітні арт-терапевтичні технології. Найпоширенішим інтерактивним методом навчання на уроках англійської мови є ігри. Найпростіші та усім відомі ігри, до прикладу «Kahoot» або «Crocodile» вже не є новими для учнів та не викликають великого інтересу при вивченні англійської мови, адже відбувся процес звикання.

Необхідність пошуку нових прийомів і методів взаємодії з учнями сприяє появі інноваційних педагогічних технологій у галузі навчання. Навіть складно уявити, що сучасних молодших школярів можна зацікавити, не використавши щось нове, незвичне. Нині вчителів досить складно, адже необхідно постійно самовдосконалюватися, знаходити нові шляхи вирішення освітніх завдань і цілей, працювати над саморозвитком і самопізнанням. Варто зазначити, що професійна діяльність учителя включає інформаційну, дослідницьку, інтелектуальну, креативну, діагностичну, прогностичну, комунікативну, аксіологічну, проєктивну та рефлексивну діяльності. Сучасна нова українська школа потребує «нестандартного» вчителя, якому притаманні такі риси: критичне мислення, пізнавальний інтерес, творчий підхід до справи. Одним із джерел творчої самовизначеності є мистецтво, тому постає необхідність використання витворів мистецтва як засобу навчання. Цілеспрямований вплив мистецтва виявляється в поліпшенні психічного стану, розвитку пізнавальних, комунікативних і творчих здібностей, самореалізації особистості. Аналіз наукових розробок дає можливість стверджувати, що арт-технології є

інноваційною педагогічною технологією, спрямованою на вирішення основних завдань освіти. Інновації та традиції – складники сучасної школи, отже, зміни – це основа прогресу, а інновації – це ключ до змін.

Доцільно розглянути стан сформованості використання інноваційних арт-терапевтичних підходів під час вивчення нових лексичних одиниць на уроках англійської мови у 5 класах нової української школи. Сучасна школа спрямована на швидке освоєння учнями знань, притримуючись застарілих форм, методів, технологій навчання. Програмне забезпечення розраховане на надто швидкі темпи засвоєння нової інформації та їхньої систематизації, не приносячи відчутних результатів в навчанні. Найбільше це стосується вивчення англійської мови. Варто розглянути учнів 5-х класів, котрі входять до нової української школи. Нами було вирішено дослідити стан рівня використання арт-терапевтичних технологій на уроках англійської мови через отримання достовірних даних шляхом анкетування серед учнів 5-х класів на початку проведення дослідження, аби мати справу з реальною ситуацією в класі. Питання, які входили до анкети, вміщені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Питання до анкетування «Англійська мова і мистецтво»

Питання?	Ваша відповідь
Що таке мистецтво для вас?	Розгорнута відповідь
Чи пов'язане мистецтво з навчанням?	Так/Ні
Чи використовує учитель на уроці певні види мистецтва?	Так/Ні
Чи учитель розповідав вам про поняття арт-технологій?	Так/Ні
Чи чули Ви коли небудь поняття арт-терапії?	Так/Ні
Чи використовує вчитель на уроці англійської мови музичну терапію?	Так/Ні
Чи хочете ви аби на уроках англійської мови учитель використовував такі види мистецтва: танці, музику, малювання, театральне мистецтво, мистецтво зйомки відео, фотомистецтво?	Так/Ні
Чи цікаво вам вивчати нові слова під час уроку?	Так/Ні

Продовження таблиці 2.1

Чи використовує учитель цікаві для вас методи пояснення нових слів?	Так/Ні
Яким чином учитель пояснює нові слова на уроці англійської мови?	Розгорнута відповідь
Чи виконуєте ви творчі домашні завдання?	Так/Ні
Чи працюєте ви суто по книзі та зошиту, чи учитель використовує додаткові матеріали: відео, ігри, пісні, історії/казки?	Розгорнута відповідь
Чи задоволені ви проведенням уроків англійської мови?	Так/Ні

Після опрацювання анкет було зроблено такі висновки:

- 25% учнів навіть не розуміють поняття «мистецтво»;
- 60 % учнів вважають, що мистецтво не пов'язане із навчанням;
- 95% учнів відповіли, що учитель не застосовує взагалі види мистецтв на уроці англійської мови;
- 100% учнів відповіли, що учитель не розповідав їм про поняття «арт-технологій», не те що, використовував їх на уроці;
- 100% учнів ніколи не чули про поняття арт-терапії;
- 100% учнів вказали, що на уроці англійської мови не використовувалась музична-терапія;
- 95% учнів відповіли, що вони захоплюються певними видами мистецтва;
- 95% учнів відповіли, що вони б хотіли аби вчитель використовував певні види мистецтва під час вивчення англійської мови;
- 75% учнів вказали, що їм зовсім не цікаво вивчати нові слова на уроках англійської мови;
- 82% учнів вважають, що вивчення слів на уроці англійської мови є зовсім не цікавим;
- 70% учнів написали, що учитель пояснює нові слова за допомогою підручника: читає та перекладає їх;
- 100% учнів вказали, що вони не виконують взагалі творчих домашніх завдань;

- 98% учнів зазначили, що на уроці англійської мови вони працюють лише з книгою та друкованим зошитом;
- 75% учнів написали, що вони не задоволені проведенням уроків англійської мови;

Тобто, варто підсумувати, що результати дослідження показують, що стан використання арт-технологій на уроці англійської мови вкрай незадовільний, учні не обізнані навіть поняттям про арт-технології. Учитель майже не використовує види мистецтва під час уроку. Учні вивчають нові лексичні одиниці лише користуючись перекладним методом семантизації. Під час розвитку англомовної лексичної компетентності учні 5-х класів користуються лише книгою та друкованим зошитом, що знижує їхню мотивацію вивчати мову. Адже лише 4-та частина класу зацікавлена у вивченні англійської мови. Тобто, учні середньої школи мають інтерес до різних видів мистецтва, проте на уроці англійської мови вони майже не застосовуються. Лише кілька учнів вказали в анкеті, що вони іноді грають ігри та співають пісні. Це свідчить, про те, що школярі звикли до використання ігор і пісень, і більша половина класу навіть не сприймає такі засоби навчання як щось цікаве та творче. Значна частина учнів захоплюється певними видами мистецтва і бажає, щоб вчитель застосовував їх на уроці англійської мови. Однак, більше ніж половина учнів, не зовсім розуміє поєднання мистецтва та навчального процесу. Це зумовлено саме тим, що учитель не використовує творчий підхід до навчання та не застосовує види арт-технологій під час вивчення англійської мови. Хоча, арт-технології впливають на внутрішній стан учнів, їх почуття та переживання. Багато вчених наголошують на тому, що в умовах Нової української школи для розвитку здорової, емоційно стійкої особистості, яка знає свій внутрішній світ і розуміє його, необхідно відмовитися від інструментально-раціональної педагогіки, для якої головною метою є контроль, успішність, оцінка, а не сама дитина. Іноземні фахівці стверджують, що мистецтво повинно бути базовою основою загальної освіти.

На основі проаналізованих нами науково-педагогічних джерел, варто зазначити, що використання арт-технологій під час вивчення англomовної лексики дає позитивні результати, наштовхує учнів мислити творчо. Окрім того, усі нами проаналізовані наукові дослідження показали, що ефективно вивчення англomовної лексики можливе лише за допомогою сприятливого емоційного фону. Анкетування показало, що атмосфера на уроці не зовсім сприятлива та напружена. Адже не зацікавленість у навчальному матеріалі і породжує хаотичні настрої. Анкетування показало, що учні середньої школи не бачать сенсу вивчати нові слова, бо вони їх ніде не застосовують. Тобто школярі просто дізнаються нові слова, перекладають їх на рідну мову і більше їх не практикують. Особливо у нових підручниках НУШ, котрі спрямовані на швидке опанування слів, адже лексичний мінімум на кожний урок значно перевищує норму. Один юніт розрахований на один урок, тобто учитель повинен строго слідувати програмі та програмно-календарному плануванню. В більшості випадків учням недостатньо лише одного уроку на вивчення нового лексичного матеріалу, саме тому рівень засвоєння лексики залишається на низькому рівні в учнів 5-х класів. В анкетуванні учні зазначили, що процес вивчення нових лексичних одиниць не цікавий для них. Це є великою проблемою, котра повинна бути вирішена шляхом залучення творчого підходу до особистості. Використання арт-технологій під час вивчення англomовної лексики може значно підвищити інтерес до вивчення мови та їхню вмотивованість.

Отже, оцінивши стан використання інноваційних арт-терапевтичних підходів під час вивчення нових лексичних одиниць на уроках англійської мови у 5-х класах у Новій українській школі, ми окреслили основні проблеми під час вивчення нової лексики. Для уникнення проблем та підвищення ефективності засвоєння нових слів варто якомога більше на уроці використовувати новітні арт-терапевтичні технології.

2.2 Система авторських вправ для формування англомовної лексичної компетентності у 5-х класах на основі використання арт-технологій

Проаналізувавши та оцінивши стан використання арт-технологій на уроках англійської мови в Новій українській школі в учнів 5-х класів, нами було зроблено висновки, що їхнє використання відсутнє під час вивчення англійської мови. Саме тому було вирішено розробити авторську систему вправ на основі арт-терапевтичних технологій та впровадити їх у навчальний процес учнів 5-х класів. Усі вправи мають творче спрямування, акцентують увагу на розвитку творчої особистості учнів засобами використання новітніх арт-технологій. Кожна вправа базується на основі розроблених критеріїв сформованості англомовної лексичної компетентності. Доцільно розглянути систему авторських вправ та проаналізувати кожен вправу окремо.

1. Вправа «**Хобі**» розроблена за найсучаснішою арт хобі-технологією – технологією, яка спрямована на розуміння значення лексичної одиниці та знання її еквіваленту в рідній мові.

Учні працюють усім класом, у формі ланцюжка. Під час вивчення теми «You are a star» учні повинні описати своє хобі, використовуючи нову тематичну лексику та навички перекладу. До прикладу, перший учень розпочинає : *I like riding a horse ! It's so interesting for me.* Наступний учень підхоплює естафету, перекладає речення та продовжує розповідати про себе, і так ланцюжком, один за одним (Додаток А1). Після того як усі учні розказали про себе, кінцевим завданням було назвати в кого, яке хобі. Тобто подана вправа перевіряє не лише знання нових лексичних одиниць, а розвиває пам'ять, мимовільну увагу, навички креативного мислення. Важливим психологічним аспектом при виконанні вправи є тісна взаємодія учнів, розвиток комунікації. Також учні навчаються встановлювати логічні зв'язки, будувати речення. Під час виконання вправи в учнів залучені три види мовленнєвої діяльності: говоріння, читання, слухання: слухають речення учня, читають його на дошці, а потім самостійно розповідають про себе.

Результати учнів після використання на уроці вправ із арт хобі-технологією надзвичайно вражають, адже у всіх з'явилася мотивація дізнаватися щось нове один про одного. Нові лексичні одиниці були використанні на практиці, що найголовніше в аспекті вивчення мови. Вкінці заняття було названо багато хобі, які називали учні, тобто підсумковий етап вправи показав ефективність її використання.

Нові лексичні одиниці, які учні засвоїли під час виконання вправи: *ride a horse, skateboard, rollerblade, draw, sing, paint, drive a car, dance, take photos, read books*.

2. Авторська вправа «Зроби сам» створена за новітніми арт-технологіями колажування та спрямована на розуміння значення лексичної одиниці та знання її еквіваленту у рідній мові. Під час вивчення теми «Meet the band», для кращого засвоєння нової лексики учням пропонується виготовити самостійно музичний інструмент відповідно до інструкції, яку вони читають і перекладають, знаходячи доречний еквівалент перекладу для визначення того чи іншого музичного інструмента (Додаток А2). З цією вправою учні працюють поетапно. На першому етапі вони читають та перекладають інструкцію, з допомогою вчителя. Варто розглянути приклад: 1. *Glue tissue paper to the carton tube*. 2. *Cut the holes*. На другому етапі учні повинні з підручних матеріалів створити власноруч музичний інструмент відповідно до інструкції, свої дії вони повинні коментувати. На приклад: “*I cut the holes for the flute. I glue them to the tube*”. Другий етап, коли учні виготовляють інструменти, проводиться під музичний супровід для покращення атмосфери в класі. Після виготовлення виробів, кожен повинен представити свою роботу та пограти на інструменті. До прикладу: *This is my flute. It's made of carton tube. I can play it and I like it*. Вкінці уроку учні діляться на 2 музичні команди та підігрують певним музичним творам, які вмикає вчитель.

Описана вправа не лише допомогла учням набагато краще засвоїти нові лексичні одиниці, а й значно розвинули комунікативні навички роботи перед аудиторією та креативне мислення. Учні використовували набуті лексичні

одиниці різних музичних інструментів та навіть запам'ятовували інструменти інших учнів. Усі були зацікавлені та задоволені, адже після уроку усі інструменти були виставлені на шкільну виставку. Як зазначалося нами раніше під час аналізу досліджень різних учених, учні 5-х класів прагнуть бути почутими, хочуть, щоб їх роботу не лише оцінили, а й побачили.

3. В системі авторських вправ, котрі спрямовані на використання арт-технологій, під час вивчення теми: «Meet the band» учням пропонується ще одна арт-терапевтична технологія: музична терапія. У вправі «Музичний релакс» учням повідомляються нові слова з теми шляхом музичного контексту: усі закривають очі та слухають мелодії. Завдання учнів – відчутти, який інструмент звучить, та поринути в атмосферу музики і власних відчуттів. Після прослуховування усі відкривають очі та малюють в зошитах, які інструменти почули та поряд смайлики, які емоції відчували. Потім кожен ділиться своїми ескізами та ми разом записуємо до зошита назви музичних інструментів (Додаток А3).

Тобто, під час виконання вправи основним завданням учнів було навчитися оволодіти новими лексичними одиницями через контекст та вміти правильно писати слово засобами музичної арт-терапії. Мети уроку було повністю досягнуто, адже усі лексичні одиниці були правильно записані та на відмінно засвоєнні в контексті, так як наприкінці уроку кожен учень ділився словами, які запам'ятав. Саме прийом «закритих очей» підсилив ефект високої результативності засвоєння нових слів. Терапевтичні можливості вправи довели свою необхідність застосування на уроках англійської мови, адже вони вплинули на настрій учнів, на їхню працездатність та на якість засвоєння нової лексики. Тобто, музична терапія може бути застосована як основа уроку, або ж як доповнювальна складова. В обох випадках її використання буде результативним та потрібним учням.

Нові лексичні одиниці, які учні засвоїли під час виконання вправи: *play the instrument, violin, guitar, keyboard, piano, drums, tambourine, cymbals, cello, saxophone, recorder.*

4. Вправа «**Портрет**» розроблена сучасною арт-технологією ізотерапії, спрямована на формування лексичних одиниць шляхом розвитку творчого «Я» особистості.

Під час вивчення теми «My friend» учням пропонується творча вправа на засвоєння лексичних одиниць. Кожен отримує чисті аркуші паперу, на яких вони малюють під музичний супровід свого друга з класу, характеризуючи їх словами з теми і використовуючи якомога більше синонімів та антонімів (*she has got long/short hair, she is slim/thin etc.*), учень якого описують повинен відгадати себе (Додаток А4).

Розроблена вправа на основі використання арт-технології ізотерапії дозволяє учням поглибити лексичну компетентність з теми, розвинути вміння підбору синонімів та антонімів до лексичних одиниць, а не просто використовувати англійсько-український перекладацький метод роботи із новими словами. Під час роботи із вправою учні 5-х класів мають можливість розвинути свій творчий потенціал, навички монологічного мовлення; можуть відобразити своє ставлення/емоції/відношення до учня, якого малюють на папері.

5. Ще однією вправою з арт-технологічним спрямуванням, яка використовувалась на уроці англійської мови в 5-му класі під час вивчення теми «My friend», є «**Мозковий штурм**». Ігрова арт-технологія, яка лежить в основі вправи, спрямована на перевірку в учнів вмінь використовувати лексичні одиниці відповідно до контексту.

Під час вивчення теми «My friend» на уроці англійської мови формату онлайн, учням пропонується творча вправа розповісти про свого друга з класу, використовуючи слова з теми, які представлені в змішаному порядку і розкидані на дошці Jamboard. Завдання учнів – скласти і записати речення так, щоб правильно описати зовнішність одного з однокласників (Додаток А5). Завдання виконувалось під музичний супровід для того, аби налаштувати учнів на потрібний лад та створити сприятливу атмосферу в класі.

Спочатку учням було важко, трішки заплутувалися, але згодом вони зрозуміли суть гри та із задоволенням використовували та практикували нові лексичні одиниці.

Учні не лише працювали з контекстом шляхом гри, а й розвивали навички логічного та креативного мислення.

Отже, під час вивчення теми «Friend» протягом 2 уроків, учні були дуже активні та мотивовані. Успішно були засвоєнні такі лексичні одиниці: *short, tall, thin, thick, young, old, dark, fair, fat, chubby, handsome, pretty, long, short*.

6. Ще однією вправою, в основі якої лежить ігрова арт-технологія і котра входить до авторської системи вправ, є **«Кубик-рубик»**. Подана вправа спрямована на розвиток правильності вимови та вміння користуватися транскрипцією слова.

Під час вивчення теми «My things» учням пропонується гра «Кубик рубик»: на кубіку на одній стороні написана транскрипція тематичних слів, а на іншій стороні розміщені зображення лише деталей предмета. Завдання учнів полягає у тому, щоб передавати кубик, читати транскрипцію слова і відгадувати предмет з опорою на часткове зображення та фонетичне оформлення слова (Додаток А6).

Результати впровадження у вивчення лексики ігрової арт-технології для учнів були надзвичайно помітні. Адже кожен міг правильно прочитати і вимовити перелік тематичних слів на підсумковому етапі уроку. Учні не просто читали слова, а ще й візуалізували їх із картинкою та наочною транскрипцією. Тобто комбінація наочних та вербальних методів в поєднанні із арт-технологією гри підвищила ефективність засвоєння нових лексичних одиниць учнів 5-х класів. Значно зріс показник учнів, котрі зацікавлені в вивченні англійської мови, що і доводить: головну мету уроку з використанням арт-технологій виконано.

7. Наступною цікавою та ефективною арт-технологією, котра використовувалася під час вивчення теми «My things», є технологія колажування. Вправа спрямована на розвиток орфографічної правильності, зокрема правильність написання лексичної одиниці. Завдання розробленої

вправи «Творчість» мають за мету працювати однією спільною командою і створювати міні-проект/колаж з новими словами з теми на платформі Jamboard під фоновий супровід музики. Кожен учень повинен намалювати і підписати свій предмет, в кінцевому результаті виходить цілий колаж з тематичної лексики, який аналізується усією командою (Додаток А7).

Результати впровадження арт-технології колажування в процес формування англомовної лексичної компетентності учнів 5-х класів показали, що учні працюють в групах ефективніше, ніж індивідуально. Їхня вмотивованість та зацікавленість допомагала запам'ятовувати нові слова краще. А музична-терапія лише підсилила рівень продуктивності на уроці.

Лексичні одиниці, котрі були засвоєнні учнями 5-го класу протягом теми «My things» включають: *smartwatch, sunglasses, mobile phone, camera, skateboard, game console, rollerblades, wireless headphones, power bank, bike.*

8. Вправа «Хто я?» розроблена на основі арт-технології драматизації та спрямована на систематизацію попередньо розглянутих лексичних одиниць. Також виконання вправи розраховане на вживання лексичних одиниць відповідно до контексту.

Під час вивчення теми «He's a chef» учням пропонується розіграти професії з підручника, з якими вони ознайомилися минулого уроку. Робота проводиться в парах, кожна пара розіграє між собою по 1 професії та відгадує її, при цьому учні використовують мовні зразки на дошці, аби доповнити свої рухи словами (Додаток А8).

Результати застосування технології драматизації під час формування англомовної лексичної компетентності в учнів 5-х класів, показали, що учням дуже сподобалися подібні види вправ, вони навіть пояснювали не по 1 професії, а по декілька. Тобто зацікавленість лексичними одиницями була на високому рівні.

Лексичні одиниці, які були засвоєнні на уроці: *waiter, bus driver, waitress, shop assistant, nurse, actor, delivery person, taxi driver, police officer, chef, secretary, doctor.*

9. Вправа «Справжня зірка» спрямована на застосування новітньої технології імаготерапії та перевірку доречності вживання лексичної одиниці у заданому контексті учнів 5-х класів.

Під час вивчення теми «You are a star» учням пропонується виконати творче завдання: зняти невеличке спільне тренд-відео зі словами з тематичної лексики та обов'язково проговорити та показати їх у відео (до прикладу: «I am a star because I can play football /sing/ride a horse/ brush my teeth/ go to sleep»).

Тобто між учнями розподіляється по 1 репліці, потім учитель знімає спільне відео учнів із їхніми репліками. На фоновому плані грає мелодія, яка веселить учнів та підіймає настрій. Усі нові лексичні одиниці було використано. Учні залишились натхненними, із багатьма засвоєними лексичними одиницями. Зйомки відео стали для учнів найбільшим зацікавленням. Арт-технології доводять, що мистецтво є важливою складовою у вивченні англійської мови. Отже, використання арт-технологій на уроці англійської мови є надважливим аспектом уроку.

Після роботи з вправою, учні вивчили такі лексичні словосполучення: *use a computer, draw well, take picture, speak French, brush my teeth.*

10. Авторська вправа «Моя любов» розрахована на використання арт-терапії – танцетерапії та спрямована на перевірку доречності вживання нових лексичних одиниць у заданому контексті.

Під час вивчення теми «My pets» завдання учнів було затанцювати зі своїм домашнім улюбленцем в умовах онлайн уроку. Розповісти як звати тваринку, назвати частини тіла, використовуючи лексику з теми. (*This is my pet, it's a cat. Its name is Jack. It has got mouse, tail, nose. I like it!*) (Додаток А9).

Танцетерапія розроблена для пожвавлення уроку англійської мови в форматі онлайн. Адже зазвичай учням нудно та втомливо сидіти перед монітором довгий період часу. Танець вирішив цю проблему. Усі учні підхопили ініціативу, та із задоволенням показували та описували домашніх улюбленців, підтанцювуючи. Поєднання рухової активності і вивчення нових лексичних одиниць сприяло кращому засвоєнню слів, активнішій роботі на уроці.

Основною метою вправи було показати учням, що англійська мова цікава і вона потрібна їм у реальному житті. Мети було досягнуто, адже частота вживання тематичних одиниць навіть перевищувала норму.

Нові лексичні одиниці, засвоєнні під час розвитку англомовної лексичної компетентності в учнів 5-х класів шляхом танцетерапії складають: *cat, spider, rabbit, dog, tortoise, guinea pig, hamster, snake, monkey, mouse, nose, mouth, face, whiskers, paws.*

11. Розроблена авторська вправа «**Мій прикид**» створена на основі найсучаснішої арт-технології – фото-технології. Також вправа спрямована на розвиток в учнів 5-х класів вміння встановлювати зв'язки тематичної відповідності нових лексичних одиниць.

Під час вивчення теми «Clothes» учні беруть участь у челенджі: «My fashionable look».

Домашнє завдання учнів – знайти фото, на якому вони вдягнені відповідно до своїх смаків, та описати його за зразком, використовуючи активну тематичну лексику. На уроці вправа відбувається шляхом передачі челенджу/естафети один одному, учні виступають перед усім класом, а потім передають естафету/челендж іншим учням (Додаток А10). Тобто учні працювали спочатку індивідуально, потім у формі ланцюжка (челенджа). До прикладу: *That's my look! I wear sweater, jeans and boots. This is my favorite clothes. Pass challenge to Alina.*

В результаті роботи із фото-технологією, учні розвинули вміння описувати фото, тобто потренували навички монологічного мовлення, шляхом використання тематичної лексики; удосконалили навички креативного мислення та розкрили свій творчий потенціал.

На уроці були вивчені такі лексичні одиниці: *trousers, vest, trainers, jeans, jacket, boots, shoes, hat, pullover, leggings, socks, blouse, skirt, shirt, T-shirt, shorts, sweater.*

Отже, система розроблених авторських вправ разюче вплинула на сформованість лексичної компетентності під час вивчення англійської мови учнів 5-х класів. Після впровадження вправ в навчальний процес було виявлено

високий інтерес та бажання вивчати мову; знання великої кількості лексичних одиниць; високий показник вмотивованості та креативності, тобто учні почали розвивати свої здібності та хобі під час вивчення нових слів. Підводячи підсумки, доцільно зазначити, що використання арт-технологій під час вивчення нових лексичних одиниць на уроці англійської мови в середній школі значно підвищило показники успішності учнів. Нами були зроблені висновки, що варто використовувати арт-технології на уроках англійської мови задля підвищення ефективності роботи учнів.

2.3 Аналіз результатів експериментального дослідження ефективності розроблених вправ з використанням арт-технологій

На основі розроблених вправ та практичного впровадження авторського наукового доробку варто проаналізувати отримані результати шляхом аналітично-математичного зображення ефективності формування іншомовної лексичної компетентності учнів 5-х класів засобами арт-технологій. Експериментальне дослідження проводилось відповідно до 3 ключових етапів: перед експериментальний, власне експериментальний та після експериментальний. Сутність кожного етапу представлена та проаналізована нами у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Етапи експериментального дослідження

Етап	Зміст
Перед експериментальний	<ol style="list-style-type: none"> 1) Виділення критеріїв і показників оцінювання іншомовної лексичної компетентності в учнів 5-их класів 2) Проведення початкового зрізу та визначення рівні сформованості лексичних знань учнів на константувальному етапі 3) Розподіл учнів на контрольну та експериментальну групи
Власне експериментальний	<ol style="list-style-type: none"> 1) Розроблення авторських творчих вправ для розвитку іншомовної лексичної компетентності в учнів 5-их класів на основі використання арт-технологій 2) Впровадження розроблених вправ в дослідження

Продовження таблиці 2.2

Після експериментальний	1) Проведення кінцевого зрізу оцінки рівня сформованості іншомовної лексичної компетентності в учнів 5-х класів шляхом використання арт-технологій 2) Аналіз та порівняння результатів практичного дослідження відповідно до критеріїв оцінювання формувального етапу. 3) Проведення після експериментального аналізу порівняння ефективності впровадження авторських вправ в формування іншомовної лексичної компетентності в учнів 5-х класів на основі використання арт-технологій.
-------------------------	--

Експериментальне дослідження проводилося на базі Опорного ЗЗСО І-ІІІ ст. №6 Жмеринської міської ОТГ Вінницької області. В експерименті брали участь усього 28 учнів 5-А класу (представники НУШ), з яких 14 – учасники експериментальної групи (ЕГ), 14 – учасники контрольної групи (КГ). Для коректного розподілу учнів на групи нами було проведено початковий зріз знань (Додаток Б), який дозволив зробити розподіл таким чином, що середній бал знань учнів відносно однаковий. Аналіз середніх балів 2-х груп (ЕГ – 7,7 та КГ – 7,8) дозволяє зробити висновок, що групи майже однакові за рівнем засвоєння лексичних одиниць, що і дозволяє нам провести експеримент достовірно та без похибок.

Під час проведення експерименту проводились уроки з розвитку іншомовної лексичної компетентності учнів 5-х класів протягом місяця: з 29 вересня по 26 жовтня. Учні 5-А класу перебували на дистанційній формі навчання, саме тому уроки тривали 30 хвилин. Учні займалися за підручником, виданим 2022 року відповідно до стандарту Нової української школи «Full Blast Plus for Ukraine 5», який розрахований на поглиблене вивчення англійської мови, з розподілом тем та підрозділів відповідно на кожний урок. На власне експериментальному етапі КГ чітко слідувала програмному плануванню, традиційним урокам, в той час як в ЕГ впроваджувалися авторські розроблені вправи з використанням арт-технологій. Саме ось цей момент і стане ключовим в дослідженні ефективності розроблених вправ. Задля достовірності проведення

результатів дослідження нами було розроблено критерії та показники сформованості іншомовної лексичної компетентності в учнів 5-х класів, які представлені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Критерії та показники сформованості іншомовної лексичної компетентності в учнів 5-х класів.

Критерій	Показники	Рівень
1. Семантична цінність лексичної одиниці	1) розуміння значення лексичної одиниці та знання її еквіваленту у рідній мові 2) вміння добирати синонімічні, антонімічні лексичні одиниці	Низький (1-6) Середній (7-9) Високий (10-12)
2. Фонетично-орфографічна правильність вживання лексичної одиниці	1) правильність вимови лексичної одиниці 2) правильність написання лексичної одиниці	Низький (1-6) Середній (7-9) Високий (10-12)
3. Тематично-контекстуальна відповідність застосування лексичних одиниць	1) доречність вживання лексичної одиниці у заданому контексті 2) тематична відповідність лексичних одиниць	Низький (1-6) Середній (7-9) Високий (10-12)

На основі сформованих критеріїв та показників, нами була складена динаміка сформованості лексичної компетентності учнів 5-х класів на початковому (константувальному етапі дослідження). Результати представлені в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Рівні сформованості лексичної компетентності учнів на констатувальному етапі дослідження

Критерії	Групи	Рівні сформованості лексичної компетентності та кількість учнів (КУ)					
		Високий (10-12 балів)		Середній (7-9 балів)		Низький (3-6 балів)	
		КУ абс.	%	КУ абс.	%	КУ абс.	%
Семантична цінність лексичної одиниці	КГ (14)	5	35, 71	5	35, 71	4	28, 57
	ЕГ (14)	4	28, 57	6	42, 85	4	28, 57

Продовження таблиці 2.4

Фонетично-орфографічна правильність вживання лексичної одиниці	КГ (14)	2	14, 28	7	50	5	35, 71
	ЕГ (14)	4	28, 57	8	57, 14	2	14, 28
Тематично-контекстуальна відповідність застосування лексичних одиниць	КГ (14)	1	7, 14	7	50	6	42, 85
	ЕГ (14)	2	14, 28	8	57,14	4	28,57
Загалом	КГ (14)	3	21, 42	6	42, 85	5	35, 71
	ЕГ (14)	3	21, 42	7	50	4	28, 57

У загальній таблиці сформованості рівнів лексичної компетентності та кількості учнів можна відстежити, що на констатувальному етапі в 5-А класі досить великий показник учнів середнього та низького рівня володіння лексичними одиницями. В середньому 6 учнів середнього рівня, тобто 42, 85 % КГ володіють лексичним матеріалом добре, відповідно 7 учнів, тобто 50% – ЕГ мають такі самі результати. На 2 місці перебуває низький рівень, там сформованість лексичної компетентності перебуває на рівні 5 учнів КГ, тобто 35, 71%, на рівні 4 учнів ЕГ, тобто 28, 57 %. Показник учнів, які отримали 10-12 балів, дуже низький: лише 3 учні КГ та ЕК, тобто 21,42 % володіють лексичною іншомовною компетентністю. З вказаних і проаналізованих кількісних показників варто зробити висновок, що в умовах онлайн-уроків в 5-А класі недостатньо ефективно відбувається навчання іншомовної лексичної компетентності, досить велика кількість учнів перебуває на низькому рівні засвоєння нових лексичних одиниць, саме тому варто було запровадити систему авторських вправ, які базуються на новітньому підході до навчання засобами арт-технологій для того, щоб покращити ситуацію із вивченням нових слів.

Для підвищення рівня сформованості іншомовної лексичної компетентності учнів нами було розроблено та впроваджено авторську систему вправ. Протягом місяця в 5-А класі була впроваджена новітня методика вивчення нових лексичних одиниць: сучасні вправи, побудовані на арт-технологіях,

застосований арт-терапевтичний підхід щодо вивчення нових слів. Результати нашого дослідження доцільно проаналізувати. Аналіз даних представлений в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Динаміка рівнів сформованості лексичної компетентності учнів за результатами дослідно-експериментальної роботи на формувальному етапі дослідження

Критерії	Групи	Рівні сформованості лексичної компетентності та кількість учнів (КУ)					
		Високий (10-12 балів)		Середній (7-9 балів)		Низький (3-6 балів)	
		КУ абс.	%	КУ абс.	%	КУ абс.	%
Семантична цінність лексичної одиниці	КГ (14)	5	35,71	6	42,85	3	21,42
	ЕГ (14)	10	71,42	4	28,57	0	0
Фонетично-орфографічна правильність вживання лексичної одиниці	КГ (14)	3	21,42	7	50	4	28,57
	ЕГ (14)	9	64,28	5	35,71	0	0
Тематично-контекстуальна відповідність застосування лексичних одиниць	КГ (14)	2	14,28	8	57,14	4	28,57
	ЕГ (14)	7	50	7	50	0	0
Загалом	КГ (14)	3	21,42	7	50	4	28,57
	ЕГ (14)	9	64,28	5	35,71	0	0

Дані, представлені в таблиці, відображають кількісні результати проведеного дослідження. Варто зробити висновки, що на формувальному етапі дослідження, після проведених занять протягом місяця з використанням авторських вправ на основі арт-технологій, учні 5-А класу контрольних груп значно підвищили свій рівень знань з засвоєння лексичних одиниць. Після проведення експерименту учні проходили підсумковий зріз знань (Додаток В), за яким було виявлено наступні результати: 9 учнів ЕГ, тобто 64,28%, перебувають на високому рівні засвоєння нових лексичних одиниць. В той час як КГ має лише 3 учні, тобто 21,42% на високому рівні. На середньому рівні сформованості лексичних одиниць в КГ перебувають 7 учнів, тобто 50%, в ЕК групі перебуває 5 учнів, тобто 35,71%, що значно відрізняється від

констатувального етапу дослідження. Найпомітніші результати успішності в учнів низького рівня, адже кількість учнів з низьким рівнем засвоєння нових лексичних одиниць значно знизилася: 4 учні КГ та 0 учнів ЕГ, відповідно 28, 57 та 0%. Уже з поданого аналізу доцільно зробити висновки: розроблені авторські вправи значно покращили рівень сформованості ІЛК.

Розглянемо динаміку проведеного експерименту відповідно до кожного критерія. Розпочнемо з критерія семантичної цінності лексичної одиниці, аналіз якого представлений у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Динаміка рівнів сформованості лексичної компетентності учнів відповідно до критерію семантичної цінності лексичної одиниці

Групи	Етапи експерименту	Рівні сформованості лексичної компетентності та кількість учнів (КУ)					
		Високий		Середній		Низький	
		КУ абс.	%	КУ абс.	%	КУ абс.	%
КГ (_14_)	Констатувальний	5	35, 71	5	35, 71	4	28, 57
	Формувальний	5	35, 71	6	42, 85	3	21, 42
ЕГ (_14_)	Констатувальний	4	28, 57	6	42, 85	4	28, 57
	Формувальний	10	71, 42	4	28, 57	0	0

Результати вказують на те, що кількісний показник учнів на високому рівні в ЕГ збільшився більше, ніж вдвічі: з 4 до 10 учнів, відповідно з 28, 57% до 71, 42%. В той час як кількісна результативність учнів КГ на високому рівні залишилася незмінна з 5 учнів залишилося 5, тобто 35, 71%. Натомість зміни відбулися на середньому рівні: з 5 учнів на констатувальному етапі до 6 учнів на формувальному. Проте зміни не великі, що дає змогу робити висновки, що на даному етапі дослідження ефективність експерименту висока. Варто розглянути, за якими показниками відбувалося формування критерію семантичної цінності лексичної одиниці, які представлені в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 – Показники критерію семантичної цінності лексичної одиниці

Рівні	Показники
-------	-----------

Продовження таблиці 2.7

Низький рівень(3-6)	Учень не розуміє/погано розуміє значення лексичних одиниць та не вміє підібрати їх еквіваленти у рідній мові Учень практично не використовує синонімів та антонімів до вивчених лексичних одиниць
Середній рівень(7-9)	Учень іноді не розуміє/погано розуміє значення лексичних одиниць та іноді не може підібрати їх еквіваленти у рідній мові Учень іноді використовує синоніми та антоніми до вивчених лексичних одиниць
Високий рівень(10-12)	Учень розуміє значення всіх лексичних одиниць та вміє підібрати їх еквіваленти у рідній мові Учень використовує досить часто синоніми та антоніми до вивчених лексичних одиниць

Наступним критерієм сформованості лексичних одиниць є фонетично-орфографічна правильність вживання лексичної одиниці. Результати дослідження представлені в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Динаміка рівнів сформованості лексичної компетентності учнів відповідно до критерію фонетично-орфографічної правильності вживання лексичної одиниці

Групи	Етапи експерименту	Рівні сформованості лексичної компетентності та кількість учнів (КУ)					
		Високий		Середній		Низький	
		КУ абс.	%	КУ абс.	%	КУ абс.	%
КГ (__14_)	Констатувальний	2	14, 28	7	50	5	35, 71
	Формувальний	3	21, 42	7	50	4	28, 57
ЕГ (_14__)	Констатувальний	4	28, 57	8	57, 14	2	14, 28
	Формувальний	9	64, 28	5	35, 71	0	0

Нами було показано високу результативність проведеного дослідження. На високому рівні сформованості лексичної компетентності на формувальному етапі перебувають 9 учнів ЕГ та 3 учні КГ, відповідно 64, 28% та 21, 42%. На середньому рівні в ЕГ перебувають 5 учнів, в КГ -7, відповідно 35, 71% та 50 %. На низькому рівні перебувають 0% учнів ЕГ, та 14, 28 % КГ. Встановлені

результати дають змогу визначити, що учні ЕГ, особливо на низькому рівні, досягли значних успіхів. Аналіз був проведений використовуючи наступні показники, які зображені в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Показники критерію фонетично-орфографічна правильність вживання лексичної одиниці

Рівні	Показники
Низький рівень(3-6)	Учень вимовляє лексичні одиниці з допустимістю 4 і більше помилок в усному мовленні Учень допускається 4 і більше помилок при використанні лексичних одиниць в писемному мовленні
Середній рівень(7-9)	Учень вимовляє лексичні одиниці з допустимістю 2-3 помилки в усному мовленні Учень допускається 2-3 помилки при використанні лексичних одиниць в писемному мовленні
Високий рівень (10-12)	Учень вимовляє лексичну одиницю з допустимістю 1 або жодної помилки в усному мовленні Учень допускається 1 або жодної помилки при використанні лексичних одиниць в писемному мовленні

Останній критерій дослідно-експериментальної роботи – тематично-контекстуальна відповідність застосування лексичних одиниць, який зображений в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 – Динаміка рівнів сформованості лексичної компетентності учнів відповідно до критерію тематично-контекстуальна відповідність застосування лексичних одиниць

Групи	Етапи експерименту	Рівні сформованості лексичної компетентності та кількість учнів (КУ)					
		Високий		Середній		Низький	
		КУ абс.	%	КУ абс.	%	КУ абс.	%
КГ (_14__)	Констатувальний	1	7, 14	7	50	6	42, 85
	Формувальний	2	14, 28	8	57, 14	4	28, 57
ЕГ (_14__)	Констатувальний	2	14, 28	8	57, 14	4	28, 57
	Формувальний	7	50	7	50	0	0

Продовження таблиці 2.12

КГ (__14__)	Констатувальний	3	21, 42	6	42, 85	5	35, 71
	Формувальний	3	21, 42	7	50	4	28, 57
ЕГ (__14__)	Констатувальний	3	21, 42	7	50	4	28, 57
	Формувальний	9	64, 28	5	35, 71	0	0

На графіку представлені кінцеві результати експериментального дослідження. Варто розглянути динаміку результатів експерименту у відсотковому відношенні на формувальному етапі КГ та ЕГ. Відсоток учнів, які робили прогрес у формуванні лексичної компетентності в ЕГ збільшувався на 2 рівнях (на високому рівні з 21, 42% до 64, 28%, на низькому рівні з 28, 57% до 0% учнів). В той час як в КГ, відсоток учнів на високому рівні залишився незмінним до і після проведення експерименту: 21, 42%. Тобто варто підсумувати, що відсоток учнів в ЕГ, які погано володіють лексичними одиницями, значно знизився після проведення експериментального дослідження.

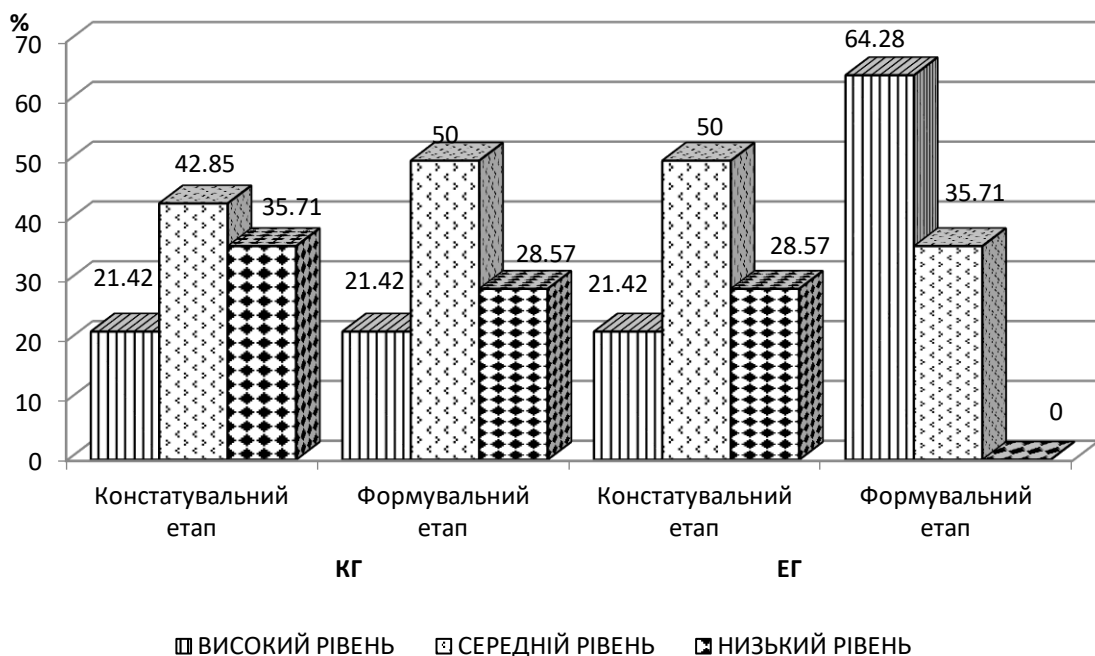

Рисунок 2.1 – Динаміка рівнів сформованості компетентності учнів за результатами дослідно-експериментальної роботи (загальні результати)

Отже, вірогідність ефективності проведення експериментального дослідження в учнів в 5-А класі відповідно до авторських вправ на основі

використання арт-технологій було прораховано за допомогою непараметричного критерію Пірсона. Результати показали, що експеримент з вірогідністю в 7, 333 зі значенням критерія Пірсона 5, 991 проведено успішно. Мети експерименту досягнуто: результати учні в ЕГ довели, що формувати лексичну компетентність за новою методикою значно ефективніше, ніж притримуватися застарілих методик навчання. Результати дослідження за критерієм Пірсона представлені в таблиці 2.13.

Таблиця 2.13 – Вірогідність результатів проведеної експериментальної роботи й достовірність експериментальних даних, визначених з використанням непараметричного критерію Пірсона

Критерії	χ^2	$\chi^2_{крит}$
		$P=0,05$
Семантична цінність лексичної одиниці	88,8650	7, 333
Фонетично-орфографічна правильність вживання лексичної одиниці	82,8848	
Тематично-контекстуальна відповідність застосування лексичних одиниць	76,9731	
Загальний рівень сформованості	90,7076	

ВИСНОВКИ

У результаті здійсненого дослідження щодо проблеми використання арт-технологій під час вивчення нової лексики на уроках англійської мови у 5-х класах, було зроблено такі висновки:

1. Проаналізовано теоретико-методичні засади формування англійської лексичної компетентності в учнів 5-х класів. Низка досліджень свідчить, що учні п'ятих класів, котрі знаходяться на початковому етапі підліткового віку, мають дуже нестійкий емоційний фон, їм властиве не сконцентроване сприйняття нової інформації, зокрема нових лексичних одиниць. У віці 11-ти років в учнів стрімко розвивається мислення, яке потребує активної роботи, тому часте використання наочності, застосування на уроці мовленнєво-рухливого апарата та творча спрямованість уроку засобами арт-технологій сприяють продуктивному мисленню учнів під час вивчення англійської мови, зокрема під час засвоєння нових лексичних одиниць. Дослідження учених-методистів довели, що учні 5-х класів схильні не лише до візуального запам'ятовування слів, а й до творчого осмислення нових слів, що дає змогу учителю вводити нові лексичні одиниці через контекст (казку, невеличку оповідь, діалог) чи шляхом інтерактивної гри, наочного матеріалу (відео, мультфільму, пісні з субтитрами). Ключовими методичними засадами вивчення нового іншомовного лексичного матеріалу у середній школі є: 1) правильний відбір слів активного, пасивного та потенційного словників; 2) застосування чітких критеріїв відбору лексичного мінімуму (сполучуваність, семантична цінність, стилістична необмеженість) та критеріїв відбору лексичного компонента змісту навчання (культурологічні та країнознавчі цінності, типовість, критерій сучасності та загальної відомості в середовищі носіїв мови, чіткість диференціації з рідною культурою учнів, урахування адресата відбору, критерій функціональності та тематичності); 3) диференційований підхід до викладу та пояснення нової лексики; 4) врахування мовної інтерференції. Неурахування всіх цих методичних засад зумовлює певні

труднощі з ефективною семантизацією лексики на уроках англійської мови у 5-х класах. Ці труднощі в основному пов'язані з мовною інтерференцією, багатозначністю слів, формою та сполучуваністю з іншими словами.

2. Розкрито суть поняття «арт-технології», охарактеризовано їх види та визначено можливості їх використання у процесі вивчення англомовної лексики. На основі проаналізованих досліджень сучасних та вітчизняних науковців було виявлено, що поняття арт-технологій: *«сукупність форм, методів різних видів мистецтва, спрямованих на розвиток творчого потенціалу особистості в освітньому процесі»* не нове в освіті, проте практичного застосування на уроках англійської мови так і не набуло. Поняття арт-технологій тісно пов'язане з двома науками: психологією та педагогікою, що зумовлює важливість приділення уваги не лише освітній складові навчання, а й психологічній. Отже, саме задля покращення емоційного фону, підвищення мотивації у навчанні, покращенню шляхів кращого засвоєння нових слів було проаналізовано новітні види арт-технологій під час розвитку лексичної компетентності в учнів 5-х класів: колажування, музична терапія/технологія, танцетерапія, драматизація, імаготерапія, ізотерапія, хобі-терапія, фото-технологія та ігрова технологія. Було з'ясовано, що використання сучасних арт-технологій у процесі формування англомовної лексичної компетентності можливе на будь-якому етапі уроку, при вивченні різних тем. Під час вивчення нових лексичних одиниць учням набагато цікавіше працювати з лексичним матеріалом, який спрямований на розвиток їхніх інтересів та розвиток творчого потенціалу, ніж з традиційними вправами з підручника.

3. Розкрито стан використання арт-технологій у НУШ та обґрунтовано перспективи та переваги їх використання під час вивчення лексики на уроках англійської мови у 5-х класах. На основі проведення анкетування «Англійська мова і мистецтво», результати аналізу стану використання арт-технологій у НУШ на уроках англійської мови у 5-х класах виявилися незадовільними у зв'язку з тим, що на уроках використовуються лише застарілі методи навчання, зовсім не спрямовані на розвиток творчої особистості учня. Формування усіх

видів мовленнєвої діяльності під час уроку проводилося виключно відповідно до швидких темпів календарного планування НУШ. Було досліджено, що найпоширенішим засобом навчання, який використовує учитель під час розвитку лексичної компетентності на уроці англійської мови є ігрові технології, до яких учні уже звикли. Таким чином, зроблено висновок про необхідність формування англомовної лексичної компетентності учнів 5-х класів засобами арт-технологій, котрі впливають на ефективність засвоєння нових лексичних одиниць, що й стало основою нашого експериментального дослідження. Нами було окреслено переваги використання арт-технологій під час розвитку лексичної компетентності в учнів 5-х класів: підвищення зацікавленості учнів в новому матеріалі; виявлення ініціативи та високий показник активності на уроці; краще та довготриваліше засвоєння нових слів; можливість розкриття творчого потенціалу учнів.

4. Розроблено систему вправ на основі арт-технологій для ефективного засвоєння англомовної лексики учнями 5-х класів та експериментально перевірено їх ефективність. У процесі дослідження було визначено критерії рівнів сформованості англомовної лексичної компетентності середніх класів: семантична цінність лексичної одиниці, фонетично-орфографічна правильність вживання лексичної одиниці та тематично-контекстуальна відповідність застосування лексичних одиниць. На основі перерахованих критеріїв було розроблено авторську систему вправ для доведення доцільності формування англомовної лексичної компетентності середніх класів на основі арт-технологій в навчанні, а саме з використанням таких вправ: «Хобі», «Зроби сам», «Музичний релакс», «Портрет», «Мозковий штурм», «Кубик-рубик», «Творчість», «Хто я?», «Справжня зірка», «Моя любов», «Мій прикид». Усі вправи розроблені на основі творчого підходу до особистості та згруповані відповідно до тематики та функцій арт-технологій. Кожна вправа побудована на інтерактивній діяльності учнів та учителя й учнів між собою.

Дослідження підтвердило наше припущення стосовно доцільності використання арт-технологій для розвитку навичок лексичної компетентності в

учнів 5-х класів на уроках англійської мови, адже на початку експерименту успішність учнів експериментальної групи була нижчою порівняно з контрольною, а на завершення експерименту – значно вищою.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ

1. Бігич, Б. О. Практикум з методики викладання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: навч. посібник / О. Б. Бігич / [за ред. С. Ю. Ніколаєвої.]. – К. : Ленвіт, 2016. – 402 с.
2. Ващук, Г. І. Використання арт-технологій на уроках англійської мови / Г. І. Ващук. // Кам'янець-Подільський НВК №16. – 2016. – 25 с.
3. Вознесенська, О. Л. Особливості арт-терапії як методу / О. Л. Вознесенська // Психолог. – 2019. – №39 – 35 с.
4. Використання арт-технологій у навчанні англійської мови в середній школі [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://lektsii.com/1-143516.html>. (дата звернення: 29. 10. 2022).
5. Гончарук, С. К. Вивчення англійської мови: проблеми й пошуки їх розв'язання / С. К. Гончарук // Англійська мова та література. – 2018. – № 22/23. – 25 с.
6. Газолишин, В. А. Арт-терапія: Мистецтво бачити / В. А. Газолишин. – Херсон, 2018. – 75 с.
7. Гусак, Л. А. Лінгводидактичні аспекти асоціативного навчання іноземних мов школярів середніх класів / Л. А. Гусак // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [редкол.: І. О. Смолюк та ін.]. – Луцьк, 2015. – № 1 (302) : Серія: Педагогічні науки. – 235 с. – Бібліогр.: 21 назва.
8. Комаровська, О. В. Естетизація навчально-виховного процесу в основній школі засобами мистецтва. – метод. посіб. / О. В. Комаровська, Л. Я. Масол. – Київ : КОШОПК, 2017. – 150 с.
9. Кирилова, А. І. Використання арт-технологій на уроках англійської мови // Гуманітарні наукові дослід. – 2017. – № 12. – [Електронний ресурс] / А. І. Кирилова – Режим доступу : <http://human.snauka.ru/2013/12/5398> (дата звернення: 06. 10. 2022).

10. Коблова, А. М. Казкотерапія як засіб духовно-морального виховання учнів середньої школи. – [Електронний ресурс] / А. М. Коблова – Режим доступу : <https://urok.osvita.ua/materials/psychology/38675/> (дата звернення: 16. 09. 2022).
11. Копитин, А. І. Арт-терапія. Теорія і практика арт-терапії / А. І. Копитин. – СПб. : Київ, 2021. – 421 с.
12. Капуш, В. П. Як формувати вміння та навички з іноземної мови / В. П. Капуш // Англійська мова та література. – 2016. – № 12. – 208 с. – Фаховий сервер. – № 26. – Бібліогр. : 5 назв.
13. Кузьменко, Ю. В. Вправи для формування лексичних навичок : навч. посіб. / Ю. В. Кузьменко; Бібліотека журналу «Іноземні мови». – К. : Либідь, 2016. – № 4. – 100 с.
14. Концепція мовної освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://osvita.ua/doc/files/news/.../Concept_L_education.doc. (дата звернення: 20. 10. 2022).
15. Кравчина, Т. В. Арт-технології на заняттях з англійської мови [Текст] / Т. В. Кравчина // Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія : Педагогіка. Соціальна робота / гол. ред. І.В. Козубовська. – Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2016. – Вип. 1 (38). – 165 с.
16. Масол, Л. Я. Мистецтво у 5-му класі : робочий зошит (навчальний посібник). 5 клас. / Л. Я. Масол, О. Г. Гайдамака, Г. О. Кузьменко. – 2-е вид. – К. : Освіта, 2017. – 59 с. : іл.
17. Масол, Л. Я. Мистецтво вивчення англійської мови у середній школі : підручник для 5 класу ЗОНЗ / Л. Я. Масол, О. В. Калініченко, О. І. Гайдамака ; [за заг. ред. Л. Я. Масол.] – 3-е вид. – К. : Промінь, 2017. – 160 с., іл.
18. Масол, Л. Я. Мистецтво (інтегрований курс) під час вивчення англійської мови : підручник для учнів 5 класу ЗОНЗ. / Л. Я. Масол – Х.: Світоч, 2019. – 240 с. : іл.
19. Масол, Л. Я. Художня культура. 5–9 класи : Програма // Програми з профільних предметів для спеціалізованих загальноосвітніх шкіл художнього

профілю / Упор. Л. Я. Масол, О. В. Корнілова, О. В. Гайдамака. – Х. : Вид-во «Ранок», 2016. – 227 с.

20. Масол, Л. Я. Науково-методичні основи навчання мистецтв. Художньо-педагогічні технології // Педагогічна практика з дисциплін мистецького спрямування: технології впровадження у навчальний процес ЗОШ: навч. посіб. / Л. Я. Масол; [за ред. І. С. П'ятницької-Позднякової]. – Миколаїв : МДУ, 2020. – 200 с.

21. Масол, Л. Я. Предметний тиждень. Музика. – метод. посіб. у 2 ч. / Л. Я. Масол, Ю. П. Очаковська : Скорпіон, 2017. – 180 с.

22. Масол, Л. Вивчення музики в 5–8 класах : навч.-метод. посіб. для вчителів / [Л. Масол, Ю. Очаковська, Л. Беземчук, Т. Наземнова] : Скорпіон, 2016. – 128 с.

23. Масол, Л. Формування базових компетентностей учнів загальноосвітньої школи в системі інтегративної мистецької освіти: метод. посіб. для вчителя / Л. Масол, Н. Миропольська, В. Рагозіна та ін.; за наук. ред. Л. Масол. – К. : Пед. думка, 2015. – 232 с.

24. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник / кол. авторів під кер. С. Ю. Ніколаєвої. – К. Ленвіт, 2019. – 320 с.

25. Миропольська, Н. І. Особливості вивчення нових слів на уроках англійської мови / Н. І. Миропольська, О. І. Комаровська; [редкол.: Н. Миропольська та ін.]. – Кропивницький : «Імекс-ЛТД», 2019. – 160 с.

26. Миропольська, Н. Художня культура в 5-11-х класах : метод. посіб. / Н. Миропольська. – К. : Шкільний світ, 2019. – 96 с.

27. Мисечко О. Є. Методика навчання англійської мови у середній школі: навч. посіб. / О. Є. Мисечко. – Житомир: Полісся, 2012. – 256 с.

28. Наказ Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс] : Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. [від 08.10.2019 р. №1272]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4 klas/2019/11/1-2dodatki.pdf>. (дата звернення: 18. 09. 2022).

29. Налапко, С. І. Візуальна арт-технологія як засіб розвитку креативності на уроках іноземної мови / Світлана Налапко // Креативність особистості як фактор інноваційного розвитку суспільства : збірн. наук. праць / С. І. Налапко ; [за ред. доц. В.В. Павленко]. – Житомир : ФО-П Левковець Н. М., 2018. – 115 с.
30. Ніколаєва, С. Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник. / С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2010. – 320 с.
31. Павленко, В. В. Креативність: сутнісна характеристика поняття / В. В. Павленко // Креативна педагогіка: [наук.-метод. журнал] / академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся». – Житомир, 2016. – Вип. 11. – 154 с.
32. Способи семантизації лексики на уроках англійської мови. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://multiurok.ru/files/sposoby-siemantizatsii-lieksiki-na-urokakh-anghliiskogho-iazuka.html> (дата звернення: 07. 11. 2022).
33. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах : колективна монографія / С. Ю. Ніколаєва, Г. Е. Борецька, Н. В. Майєр, О. М. Устименко, В. В. Черниш та ін.; за ред. С. Ю. Ніколаєвої; техн. ред. І. Ф. Соболевої. Київ : Ленвіт, 2017. – 444 с.
34. Тарарина, О. В. Шкатулка майстра : практикум з арт-терапії. / О. В. Тарарина. – Київ: ФЛП Тарарина, 2016. – 218 с.
35. Титаренко, О. І. Використання арт-терапії в психолого-педагогічному супроводі освітнього процесу / О. І. Титаренко // Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp6/tytarenko.pdf (дата звернення: 27. 09. 2022).
36. Формування образного мислення [Науково-методичне видання] / За ред. Л. Масол, В. Рагозіної, М. Скирди. Нью-Йорк, 2021. – 78 с.

37. Хворост Х. Ю. Психологічний потенціал арт-терапевтичних засобів у процесі навчання іноземної мови. / Х. Ю. Хворост. // Психологічні перспективи. – 2017. – Вип. 29. – 334 с.
38. Abbas, P. G. Visual, Auditory, Kinaesthetic Learning Styles and Their Impacts on English Language Teaching / P. G. Abbas // Journal of Studies in Education. – 2019. – Vol. 2, No. 1. – 113 p.
39. Allen, P. Art therapist who are artists : American Journal of Art Therapy, 39(4), 102-109 / P. Allen. – Retrieved April 9, 2006, from EBSCOhost database.
40. Brogan, B. Native Language Transfer in Target Language Usage: An Exploratory Case Study : pedagogical journal / B. Brogan, D. Franny, J. Son. – Cambridge University Press, 2019. – 120 p.
41. Coady, J., Huckin T. Second Language Vocabulary Acquisition: A Rationale for Pedagogy Cambridge Applied Linguistics / J. Coady, T. Huckin. – Cambridge University Press, 2021. – 299 p.
42. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment / Modern Languages Division, Strasbirg : Cambridge University Press, 2020. – 265 p.
43. Feder, E. The expressive arts therapies / E. Feder, B. Feder. –Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 2020. – 120 p.
44. Farokhi, M. The impacts of using art in English language learning classes / M. Farokhi, M. Hashemi // Iran : Procedia. Social and Behavioral Sciences. – 2019. – Vol. 31. – 926 p.
45. Have, P. The Use of Art in English Language Teaching / P. Have. – Luxemburg, 2020. – 105 p.
46. How to teach vocabulary in secondary classrooms. [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.readingandwritinghaven.com/how-to-teach-vocabulary-in-secondary-classrooms/> (date of the application: 03. 11. 2022).
47. Johnson, M. A Philosophy of Second Language Acquisition / M. Johnson // Yale Language Series, London : Yale University Press, New Haven, 2020. – 218 p.

48. Kapitan, L. Re-enchanting art therapy: Transformational practices for restoring creative vitality / L. Kapitan. – Springfield, IL: Charles C. Thomas, 2016. – 300 p.
49. Malchiodi, C. Expressive therapies / C. Malchiodi. – New York: Guilford Press, 2016. – 355 p.
50. Marzano, R. Classroom instruction that works: Research based strategies for increasing student achievement / R. Marzano, D. Pickering, J. Pollock. – Alexandria VA: ASCD, 2021. – 155 p.
51. Mcniff, S. Art heals: How creativity cures the soul / S. Mcniff. – Boston: Shambhala Publications, 2020. – 155 p.
52. Methods of teaching foreign languages in secondary school. – M.: Karo, 2014. – 224 p.
53. Moschini, L. Drawing the line : Art therapy with the difficult client / L. Moschini. – 2022. – 345 p.
54. Moshkova, E. I. Psychological characteristics of students and difficulties of teaching a foreign language // Online magazine «World of Science» / E. I. Moshkova [Electronic resource]. – Access mode : <http://mirnauki.com/PDF/26PSMN616.pdf> 2016, Volume 4, number 6 (data of the application: 25. 10. 2022).
55. Mukoroli, J. Effective Vocabulary Teaching Strategies For The English For Academic Purposes Esl Classroom / J. Mukoroli. – 2016. – 125 p.
56. Murphy, J. Art therapy with secondary school learners / J. Murphy. – East Sussex: Brunner-Routledge, 2016. – 115 p.
57. Neumann, E. Art and the creative unconscious / E. Neumann. – Neumann Princeton, NJ: Princeton University Press, 2017. – 285 p.
58. Passov, E. I. Foreign language lesson in secondary school // International collection of scientific papers / E. I. Passov. – 2015. – 60 p.
59. Pakhomova, N. Y. Taking into account the psychological characteristics of high school age as a way to increase motivation to learn English // Scientific and methodological electronic journal «Concept» / N. Y. Pakhomova [Electronic resource].

– Access mode : <http://e-koncept.ua/2016/16197.htm>. (date of the application: 02. 10. 2022).

60. Presenting vocabulary. [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.teachingenglish.org.uk/article/presenting-vocabulary> (date of the application: 01. 10. 2022).

61. Rhyne, J. The gestalt approach to experience, art , and art therapy : American Journal of Art Therapy / J. Rhyne. – 2016. – 125 p.

62. Singleton, D. Age and second language acquisition. Annual Review of Applied Linguistics / D. Singleton. – 2001. – №21. – 90 p.

63. Stolyarenko, L. D. Psychology and pedagogy : textbook / L. D. Stolyarenko. – Ph/D: Phoenix, 2018. – 228 p.

64. Sternberg, R. Handbook of creativity. New York: Cambridge University Press. / R. Sternberg. – 2017. – 90 p.

65. Steinhardt, L. Longterm creative therapy with borderline psychotic features in studying English : American Journal / L. Steinhardt. – 2019. – 113 p.

66. Syofyan R. The Impact of Art-methods on Learning New Words / R. Syofyan, M. K. Siwi // Advances in Economics, Business and Management Research. – 2018. – Vol. 57. – 550 p.

67. Syofyan, R. The Impact of Visual, Auditory, and Kinesthetic Learning Styles on Language Education Teaching / R. Syofyan, M. K. Siwi // Advances in Economics, Business and Management Research. – 2018. – Vol. 57. – 650 p.

68. Tanveer, M. Investigation of the factors that cause language anxiety for ESL/EFL learners in learning speaking skills and the influence it casts on communication in the target language / M. Tanveer // Dissertation for M.Ed. ELT Pathway / M. Tanveer. – Glasgow, 2017. – 100 p.

69. The Cambridge Guide to Teaching English to Speakers of Other Languages / [ed. by David Nunan, Ronald Carter]. – New York : Cambridge University Press, 2021. – 304 p.

70. Ulman, E. Art education for the emotionally disturbed : American Journal of Art Therapy / E. Ulman. – New York : Cambridge University Press, 2021. – 105 p.

71. Ulman, E. Art therapy: Problems of definition : American Journal of Art Therapy / E. Ulman. – New York : Cambridge University Press, 2018 . – 150 p.
72. Wadeson, H. Art therapy : Innovative approaches with diverse populations / H. Wadeson. – Princeton, NJ: Princeton University Press of Art Therapy, 34(2), 43-50. Retrieved April 9, 2006, from ERIC database, 2017. – 300 p.
73. Wadeson, H. Art therapy practice: creative methods of studying English : American Journal of Art Therapy / H. Wadeson. – Princeton University Press, 2017. – 220 p.
74. Warschauer M. Technology and Second Language Teaching / M. Warschauer, C. Meskill [Electronic resource]. – Access mode: <https://earlyreflections1.files.wordpress.com/2015/12/technology-in-theclassroom.pdf> (date of the application: 25. 11. 2022).
75. Young, C. Teaching the English Language Arts with Technology: A Critical Approach and Pedagogical Framework / C. Young, J. Bush [Electronic resource]. – Access mode : <https://citejournal.org/wpcontent/uploads/2016/04/v4i1languagearts1.pdf> (date of the application: 15. 11. 2022).
76. Zinatullin, V. Psychological difficulties of reading in a foreign language / V. Zinatullin, Sh. Chibisova, E. Yu. – Almanac of Modern Science and Education, 2008. – №10 (17): in 2 ch.II. – 85 p.

ДОДАТОК А**Система авторських вправ з розвитку англomовної лексичної компетентності учнів 5-х класів засобами арт-технологій**

Додаток А1

Exercise «Hobby»

Your task is to make up sentence using one topical word or word combination in order to describe your hobby. Be very attentive and remember your classmates' hobbies. At the end of the exercise you need to name as many hobbies as possible.

Student 1: I like reading books

Student 2: Мені подобається читати

Student 3: I love taking pictures

Student 4: Я обожнюю фотографувати

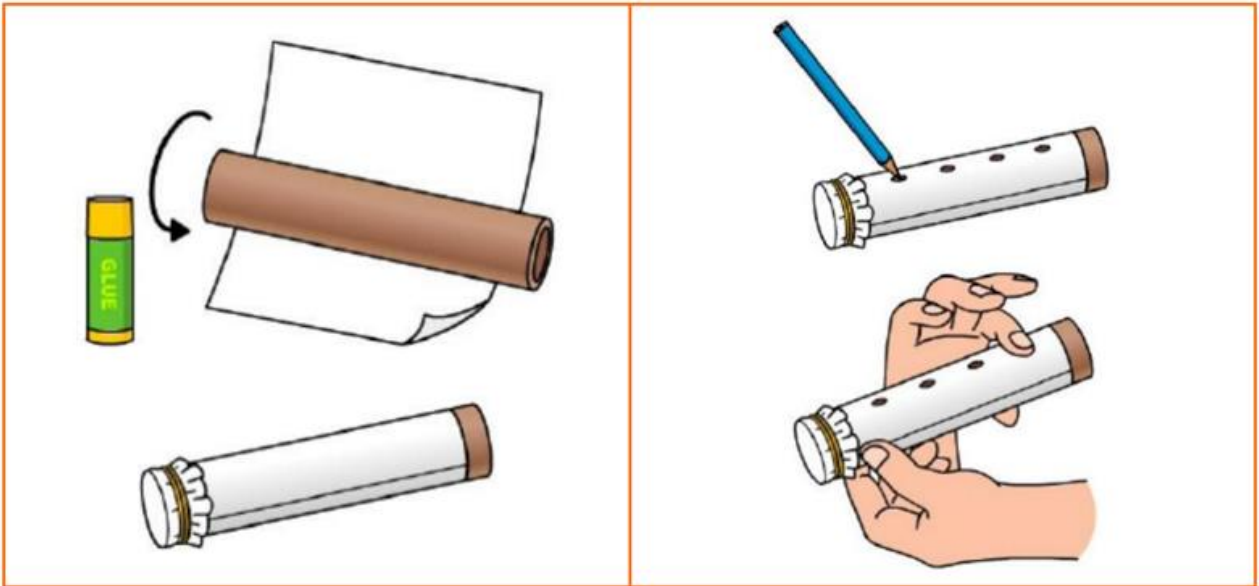
Додаток А2

Exercise «Do it by yourself»

Your task is to read instruction how to make a musical instrument and translate it. Then you should make this instrument and present it to the class. After it you should join musical band and play this instrument.

Make a flute!

1. Glue tissue paper around a long cardboard tube. Cover one end of the tube with a small piece of tissue paper and hold it in place with the elastic band.
2. Carefully make four holes down one side of the tube with a pencil. Play your flute!

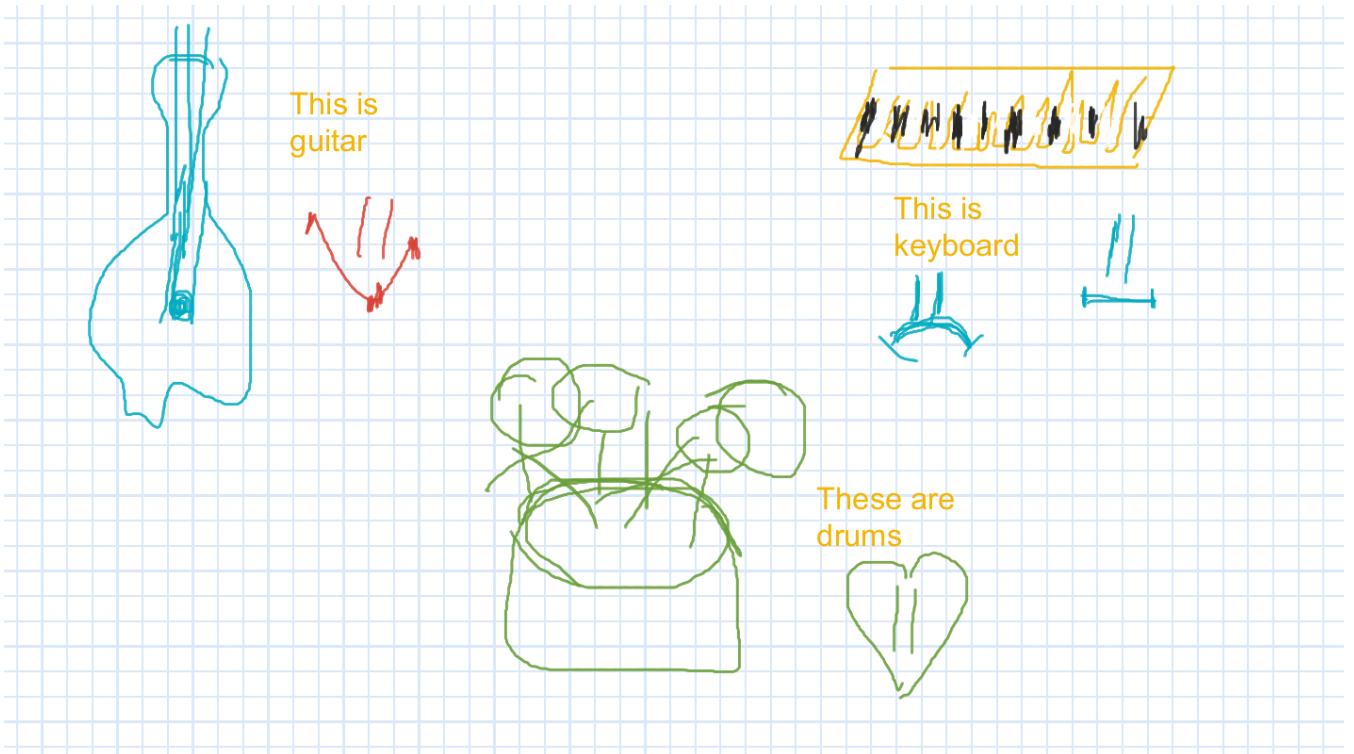
www.britishcouncil.org/learnenglishkids

© The British Council, 2012 The United Kingdom's international organisation for educational opportunities and cultural relations. We are registered in England as a charity.

Додаток А3

Exercise «Musical relax»

Your task is to close your eyes and listen to the melody. Please, enjoy it! Then you should feel and hear the musical instruments. After it you need to draw in your copybooks the instruments that you have heard and put a sad/happy smile near it according to your feelings and emotions.

Додаток А4

Exercise «Portrait»

Listen to a melody and draw your friend from the classroom. Describe him/her using active vocabulary. Try to use as many antonyms and synonyms as possible. Present your picture to the classmates in order to guess.

She is tall. My friend is thin, not thick. She has got brown long hair and short dress.

Додаток А5

Exercise «Brainstorming»

Put the words in order from the whiteboard and describe your friend using words from the context. Present your description.

The diagram illustrates a brainstorming exercise. At the center is a whiteboard with a brown border containing the following text in orange:

She has got a short
dark hair
She is young and not
chubby

An arrow points from the whiteboard to a speech bubble on the right, which contains the response in orange:

That's Yulia!
Yes!

Surrounding these elements are several thought bubbles, each containing a word or phrase in a different color:

- Top left: "a short hair" (blue)
- Below it: "old" (blue)
- Below that: "dark" (purple)
- Center: "hair" (purple)
- Below "hair": "not" (orange)
- Top center: "old" (red)
- Below it: "young" (red)
- Bottom center: "long" (purple)
- Right: "dark" (orange)
- Below "dark": "chubby" (orange)

Додаток А6

Exercise «Concept cube»

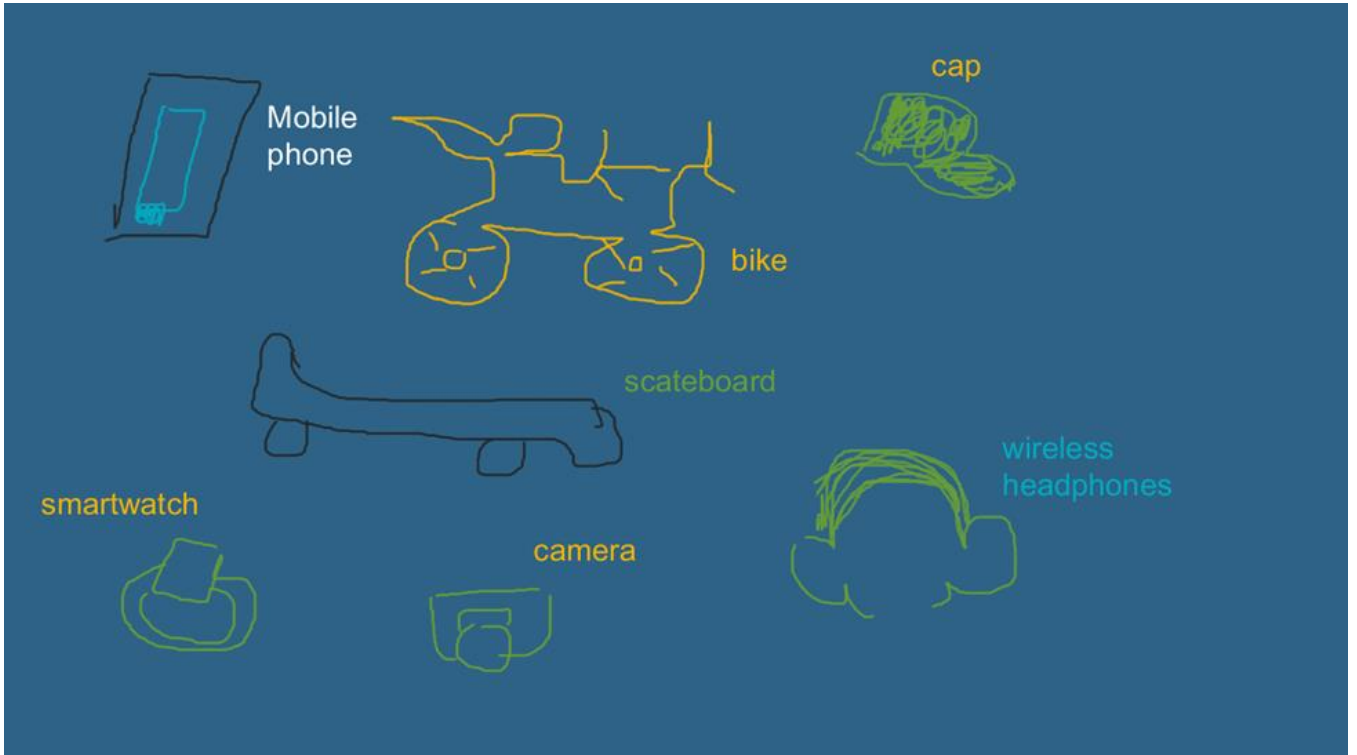
Read the transcription, look at the picture and guess the thing. Then pass the cube to your classmates.

Додаток А7

Exercise «Creativity»

Work in team and create your mini-project with new words from the topic on the Jamboard. Draw things and call them. Present your project in front of the whole class.

Додаток А8

Exercise «Who am I?»

Work in pairs and act out professions from our previous lesson. Your task is to guess the profession. Some words and examples on the board can help you with it.

I can:

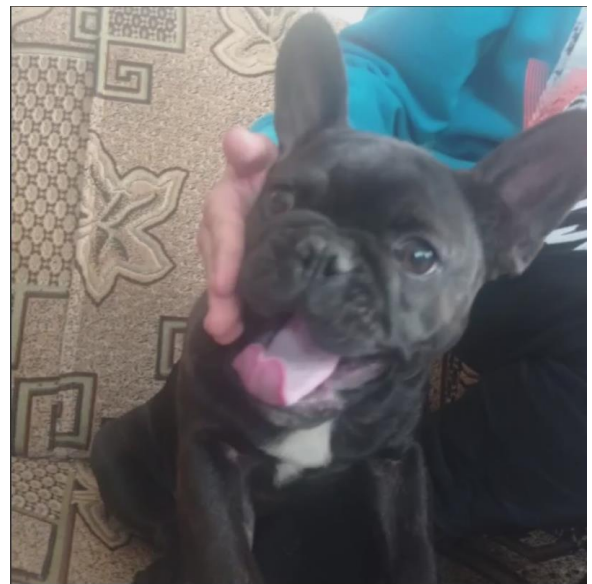
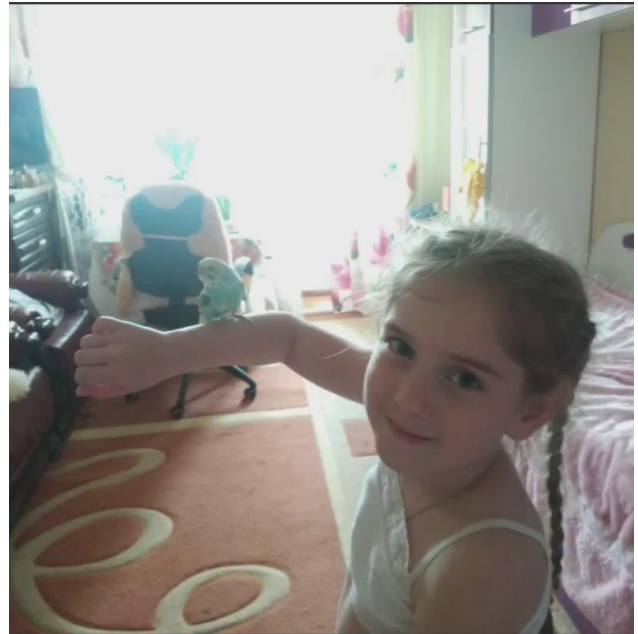
cook
drive a car
serve food
play role
help people
Yes!!! That's
right! It's a
chef!

Додаток А9

Exercise «My love»

Take your pet and dance with him to music. Then describe it using active vocabulary. Enjoy the activity!

That's my pet. It's **parrot**. Its name is Gosha. I like it so much. It's got small **mouse**, black and long **nose**, fluffy **skin**.

Додаток А10

Exercise «My look»

Take part in the challenge. Describe photos using as many words as possible from topical vocabulary. Then pass the challenge to your classmate.

That's my favorite look. I like wearing skirt and blouse. Tania what do you like to wear?

I like wearing a red skirt and embroidery.

ДОДАТОК Б

Початковий зріз знань учнів 5-х класів для перевірки сформованості англомовної лексичної компетентності

Посилання на онлайн платформу для проходження зрізу

<https://quizizz.com/admin/quiz/6368ba98cec6db001d3ac0f0/%D0%B7%D1%80%D1%96%D0%B7-%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%8C-%D0%B7-%D1%82%D0%B5%D0%BC-%E2%80%9Cday-and-night%E2%80%9D-%E2%80%9Ci%E2%80%99m-a-student%E2%80%9D-%E2%80%9Cmy-pet%E2%80%9D?searchLocale=>

1. Правильність підбору еквівалента у рідній мові та розуміння суті лексичної одиниці

- a) Write down the appropriate Ukrainian translation for the sentences

My favourite subject is Maths

My favourite day is Friday

My favourite pet is parrot

- b) Choose the correct answer

My favorite day is :

a) Saturday   b) spider   c) PE   d) morning

- c) Say true or false

I like discovering the world, so my favorite school subject is GEOGRAPHY

a) True   b) False

- d) Choose the most suitable word

We can play musical instruments in :

- a) Math   b) History   c) English   d) Music

2. Синоніми /антоніми

- a) Find and match synonyms to each word

- Math-----clever
- Smart----- domestic animal
- Stupid----- a.m.
- Good -----kind

- Before noon----- mathematics
  - After noon -----p.m.
  - Pet----- dull
- b) Find antonyms to the following words
- In the morning -----in the evening
  - Smart-----dull
  - Small-----huge
  - Interesting -----boring
  - Bad marks-----excellent marks

3.Фонетична правильність

- a) Write words from the transcription
- |'sʌndeɪ|
  - |'hɪst(ə)ri|
  - |sneɪk|
  - |'rɑbɪt|
  - |'parət|
- b) Practice your speaking and record orally your right pronunciation of the following words
- PE
  - Geography
  - Half past seven
  - Saturday
  - Tuesday
- c) Record your pronunciation of the sentences:
- I like study PE
  - I am a smart student
  - I enjoy happy weekends
  - On Saturday I play with my pet

4.Орфографічна правильність

a)Unscramble 4 days of the week

Ewdensyda   Firyda   Omnday   Teudsay

b)Write down 2 parts of the day

5.Вживання відповідно до контексту

Put the sentences in order

- Like/ I/ maths /studying/ at /school

- Get up/my friends/in /morning/ the/early
- Parrots/my/are/animals/favorite
- My/English/subject/favorite/school/is

6. Тематична відповідність

- Усна тема

Tell about one day at school using as many words as possible from the following topics: “Day and Night”, “I’m a student”, “My pet”.

ДОДАТОК В

Кінцевий зріз знань учнів 5-х класів для перевірки сформованості англомовної лексичної компетентності

Посилання на онлайн платформу для проходження зрізу

<https://quizizz.com/admin/quiz/6368ba98cec6db001d3ac0f0/%D0%B7%D1%80%D1%96%D0%B7-%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%8C-%D0%B7-%D1%82%D0%B5%D0%BC-%E2%80%9Cday-and-night%E2%80%9D-%E2%80%9Ci%E2%80%99m-a-student%E2%80%9D-%E2%80%9Cmy-pet%E2%80%9D?searchLocale=>

1. Правильність підбору еквівалента у рідній мові та розуміння суті лексичної одиниці

- a) Write down the appropriate Ukrainian translation for the sentences
- My favourite profession is waiter
- My favourite musical instrument is guitar
- I like wearing jeans and pullover
- d) Choose the correct answer
- This person helps sick people :
- a) doctor   b) police officer   c) smartwatch   d) sing
- e) Say true or false
- I like driving a car, so I will be shopassistant
- a) True   b) False
- d) Choose the most suitable word
- We can play:
- b) skateboard   b) cap   c) headphones   d) drums

2. Синоніми /антоніми

- c) Find and match synonyms to each word
- boots -----taxi driver
  - piano-----shoes
  - bus driver-----ride a horse

- ride a bike -----keyboard
  - nurse-----doctor
- d) Find antonyms to the following words
- sing-----waitress
  - fashionable-----skirt
  - waiter----- dance
  - jeans -----unfashionable
  - cheap-----expensive

3.Фонетична правильність

- d) Write words from the transcription
- |'sekɪə,təri|
  - |vɪlɪə'li:n|
  - |'kɑ:m(ə)rə|
  - |'treɪnəz|
  - |'dʒʌmpə|
- e) Practice your speaking and record orally your right pronunciation of the following words
- Use a computer
  - Speak French
  - Hoody
  - Play the musical instrument
  - rollerblade
- f) Record your pronunciation of the sentences:
- I want to be a nurse
  - My mum cooks dinner
  - I can draw a picture of guinea pig
  - My dad and I like wearing trainers and jeans

4.Орфографічна правильність

a)Unscramble 4 instruments

Udmrs   Giutar   Paion   Kyebaord

b)Write down 2 professions

5.Вживання відповідно до контексту

Put the sentences in order

- Wearing/I/like/very much/T-shirts
- Friend/my/sing/can

- Dad/is/my/a taxi driver
- My/mother/play/can/the violin

6. Тематична відповідність

- Усна тема

Tell about who do you want to be in the future using as many words as possible from the following topics: _He's a chef/Meet the band/My things/My clothes/You're a star/My pet